

DIRVA

TRUMANAS PABALTIEČIAMS

Jungtinių Amerikos Valstybių Prezidentas sveikino pabaltiečius, minėdamas savo valstybių 12-ros metų tragedijos sukaktį, atsiųsdamas šią užjautos telegramą:

"1952 m. birželio mėn. 14 d. Baltieji Rūmai, Washingtonas Vaclovui Sidzikauskui, Baltijos Valstybių Laisvės Komiteto Pirmininkui, 16 West 58 Street, New York,

Naudodamasis sovietinio ne teisėto įsiveržimo į Baltijos Valstybes dvylikos metų sukakties progą, siunčiu karščiausius sveikinimus. Jungtinių Valstybių Vyriausybė ir tauta jaučia spontaniškus ir gilius užuojautą pavergtoms Estijos, Latvijos ir Lietuvos tautoms, pasijusios okupuojamosios jėgos aktais, kurių priverstinės okupacijos mes niekad nepripažinome. Mes įvertiname Estijos, Latvijos ir Lietuvos diplomatinį ir kitų atstovų ryžtingas pastangas, skiriamas saviesiems kraštams. Mes neužmiršime savo Baltiškųjų draugų. Mes perduodame per jus visiems jūsų tautiečiams, kur jie bebūtų, mūsų nuosirdžiausią viltį, kad jiems nepritrūktų ištvermės ir kantriškės pergyventi primetąją triukškinančią tironiją ir kad jie vėl džiaugtųsi nepriklausomybe ir laisve laisvųjų tautų bendruomenėje

Harry S. Truman"

VOICE OF AMERICA KLAUSO KOMJAUNUOLIAI

NAUJI ŽVEJŲ PERSEKIOJIMAI

"Voice of America" ir Radio Free Europe Vilniuje girdimas. Daugiausiai jų klauso komjaunuliai radijo mazgų vedėjai, priskirti prie radijo imtuvų klubuose bei skaityklose. Klausio net ir rusai. Nors radijo imtuvai tomis valandomis, kada nėra viešo radijo klausymo, oficialiai esti užrakinti, bet imtuvų prižiūrėtojai randa progas kaip tik tomis užrakintomis valandomis pasiklausyti. Gauna progos pasiklausyti ir ne tarnautojai, kiti organizacijų nariai, kurie vieniškais ar kitais veikimo reikais lankosi radijo punktuose.

Komjaunuliai Vilniaus "DO-SAAVF" klube jau kovo mėnesio pirmą pusę iš Voice of America lietuviškos programos sužinojo apie tris pabėgusius žvejus ir apie jų lankymąsi Amerikoje. Apie jų pabėgimą, žinoma, viešai niekur nebuvo pranešta.

Ta proga jie pasikalbėjo apie tai ir su komjaunuliais, atvykusiais iš Klaipėdos. Tie papasakojo, kad dabar žvejų priežiūra yra ypatingai sustiprinta. Žvejų katerius nuolat saugo MVD pasienio apsaugos laivai. Rusnės ir Palangos apylinkėse esą specialios radijo stotys, kurios nuolat su tais laivais palaiko ryšius. Ypač, jei žvejai plaukia toliau kaip 100 km. nuo kranto, juos lydi didesni laivai su radijo siųstuvais, ir jie nuolat pranešinėja ir Rusnė bei Palangą, kurioje vietoje kuris laivelis plaukioja.

PERTVARKO VILNIAUS KELIUS...

1952-53 metų laikotarpyje Vilniuje numatoma išvesti naujus transporto kelius nuo stoties ir Neries žaliąjį tiltą ir į Žvėryną. Vilniaus Miesto tarybos Trečtas jau pradėjo darbus. Tiesiama nauja plati gatvė į Didžiąją ir Pilių gatvę. Pertvarkoma ir Aušros Vartų gatvė. Kalbama,

Nauji persitvarkymai

Rusai gsdina gyventojus Amerikos puolimu. Pertvarko diplomatus akcijai prieš Ameriką. Berlynas varginamas ekonominiai. Korėjoje įtartinai ženklai.

Iš visų rusų užimtų kraštų ateina žinios, kad paskutinė savaitė praėjo naujų persitvarkymų ženkle. Komunistų partija įsako gyventojams pradėti mankštintis su ginklais, gyventojus baugina Amerikos imperialistų "užpuolimu", provokuoja išduoti bet kokius turimus asmeninius (su giminėmis) rėšius Amerikoje ir kituose ne komunistų valdomuose kraštuose. Visur palaista agitacijos mašina rėkia, kad dabar didžiausias jų "tikros laisvės" priešas yra Amerika.

Užsukę šią naują Amerikos puolimo mašiną, komunistai pradėjo pertvarkyti savo diplomatinis postus svarbiausiose pasaulio centruose. Iš JAV pa-

kad Aušros Vartų koplyčia bus arba atkirsta ar net perstatyta, o vartai ir koplyčia, gal būt, bus užmūryti.

Darbus vadovauja Maskvos urbanistikos ir transporto inžinieriai, o vykdo Vilniaus Miesto Vykdomojo Komiteto Projekto Skyriaus Vedėjas MATUZEVIČ.

PABALTIEČIAI PIKIETAVO MALIKA

Birželio baisių įvykių minėjimo išvakarėse 1952 m. birželio mėn. 14 d. New Yorko lietuvių, latvių ir estai, reikšdami protestą dėl sovietinės Pabaltijo valstybių okupacijos ir smerkdami Sovietų Sąjungos Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje vykdomą žmonių naikinimą, pikietavo Sovietų Sąjungos delegaciją Jungtinėse Tautose su jos pirmininku Jokūbu Maliku priėmė.

Pikietuotojai nešė plakatus, trumpais šūkiais, išreiškiančius sovietinį gyvenimą, bolševikines laisvės ir užmačias, nelaimingų tautiečių likimą. Skaitlingas moterų būrys buvo apsirėngęs su tautiniais rūbais.

Pikietas susilaukė didelio amerikiečių dėmesio: susirinko net tik didelis visuomenės būrys eisenos stebėti, bet jai susidomėjo ir didžiųjų New Yorko laikraščiai, atsiųsdami savo korespondentus ir fotografus.

KONGRESAS TOLIAU APKLAUSINĖJA

Kongreso Juridinė Komisija toliau klausinėja liudininkus dėl imigracijos įstatymo projekto H. R. 7376. Bendrą Amerikos Lietuvių Šalpos fondą atstovavo išdininkas A. S. Trečiokas ir reikalų vedėjas P. Minkūnas.

Lietuvių delegacija buvo pakviesta pirmąjį duoti savo parodymus. Savo ir Latvių Šalpos Fondo vardu delegacija pasisakė už šį bilį, prašydama įnešti kelis pakeitimus, tam kad būtų DP ir nespėję pasinaudoti pasiūlytais DP įstatymu galėtų atvykti pagal šį naują įstatymą. Delegacija taip pat prašė, kad šis naujas įstatymas apimtų tremtinius, esančius Skandinavijos kraštuose, Anglijoje, Belgijoje ir Prancūzijoje.

Lietuvių delegacijos liudijimas ir atsakinėjimas į gausius kongresmanų paklausimus užsitęsė virš 25 minučių.

siuntinys Puniuškin atšauktas ir numatytas paskirti į Kiniją. Į JAV pasiuntinio pareigoms atvyksta pasiuntinys iš Anglijos — Zarubin, gi į Angliją paskirtas jau savo laikysena gerai pagarsėjęs Gromyko.

Tą pasiuntinių pertvarkymą viso pasaulio spauda sutiko su dideliais klausukais. Yra teigimų, kad Maskva, pamačiusi Amerikos tvirtą nusistatymą laukti jų ekspansiją, deda visas pastangas Amerikos prestižą pakirsti ir tarp dabartinių sąjungininkų įvairyti giliausius kylančius. Ypatingas dėmesys skiriamas Anglijai, kurios ekonomini silpnumą nori rusai išnaudoti ir su Anglija palaikyti galimai tampsnius ryšius, net anglams darydami nuolaidas.

Berlynas gyvena mažesnių ir didesnių ekonominių spaudimų ženkle. Rytų Vokietijos komunistai, įsakyti rusų, daro naują geležinės uždaros juostą. Jau nimas masiniai imamas į kariuomenę ir raud. miliciją. Jiems žada sudaryti tokią ginkluotą pajėgą, prieš kurią Vakarų Vokietijos jėga būtų tik smulkmena. Rytų Vokietijos gyventojai, jausdami paskutinius galimus pasitraukti į Vakarus, bėga masinai ir atneša naujų persekiojimų nuotaikas.

Didelis fronto persitvarkymas jaučiamas ir Korėjoje. Rami fronto padėtis pasibaigusi, sąjungininkai mato reikšinius, kurie duoda pagrindo teigti, kad artimiausiu metu gali užvirti kietos kovos. Visi pripažįsta, kad komunistai, taikos organizavimo laiką yra gerai išnaudoję ir frontą sustiprinę. Frontas įtariamai juda, gi taikos derybos tebestovi vietoj.

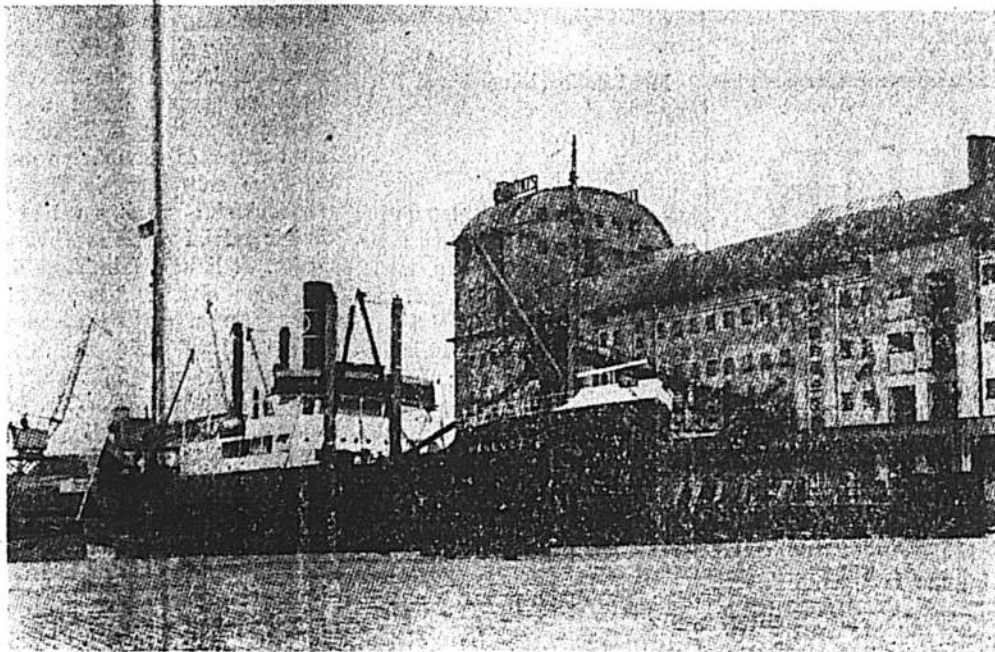
Korėjoje Kojos salos belaisvių reikalai baigiami aptvarkyti. Bet juos radikaliai sprendžiant neapseita ir be Amerikos karių gyvybių aukų. Tai nedovanotinas apsilėidimas, kuris Amerikos karių garbę, jų pačių draugų tarpe, yra stipriai pažeminę. Dar ir dabar sąjungininkų laikraščiuose nesibaigia kalbos, kad vieniems amerikiečiams nieko negalima patikėti.

Iš viso jau apklausti 35 liudininkai, kurių tik 4 pasisakė prieš biliaus priėmimą. Didžiosios organizacijos, kaip the American Federation of Labor ir Congress of Industrial Organizations (CIO) pasisakė palankiai už šį bilį ir kaip tik užakcentavo savo parodymuose, kad šis bilius labai svarbus kovojant su komunistų totalistine tiranija.

Ateinančią savaitę komisija baigs klausiti liudininkus ir komisijos pirmininkas padarys tuo reikalu pranešimą.

Šiuo metu ypač svarbu, kad kuo daugiau asmenų, organizacijų, draugijų rašytų kongresmanams ir prašytų, kad jie paremtų šį bilį.

Čičagoje, Detroite, Bostone ir kituose miestuose lietuvių atstovai įeina į specialiai sudarytus tam įstatymui propaguoti komitetus.

Klaipėdos uostas laisvės metais. Uoste matosi prekinis laivas "Panevėžys".

Klaipėdos įsteigimas

PRIEŠ 700 METŲ LIVONIJOS ORDINAS ĮKURĖ KLAIPĖDĄ NORĖDAMAS STRATEGINIAI ĮSISTIPRINTI, ATKIRSTI ŽEMAIČIUS NUO JŲROS IR ĮKURTI KURŠIŲ VYSKUPIJOS ŽIDINĮ. LIETUVIAI 1923 M. ATSITEISĖ UŽ JIEMS PRIEŠ KELIS AMZIUS PADARYTĄ SKRIAUDĄ

Lygiai prieš 700 metų, atseit 1252 m. tuometinis Livonijos ordino magistras, kūrė Klaipėdą, pavadintą pradžioje Naujuoju Dortmundu, o paskui pakeistą į Memelio (iškraipytą Nemuną) vardą. O vietiniai gyventojai kuršiai, kurių žemėj pilis buvo pastatyta, pritaikė jai savo, matyti, ligšiol buvusios vietovės Klaipėdos vardą.

Klaipėda, kaip ir kitos ordino pily, buvo įkurta pirmiausia strateginiais, t. y. krašto nukariavimo tikslais. Mat, tuo metu Livonijos ordinas jau buvo spėjęs įsitvirtinti Padoauguvy ir galėjo siekti tolimesnių pagoniškių kraštų, kaip kuršių, žiemgalių ir net žemaičių nukariavimo. Šiuos paskutinius jis stengėsi pasiglemžti pritariant tuometiniam Lietuvos kunigaikščiui Mindaugui, kuris sutartimi perleido žemaičius ordinui. Tačiau žemaičiai, kaip jų kaimynai kuršiai, buvo daugiau ar mažiau savaimingi kraštai ir, vadovaujami savų kunigaikštų, kovoję dėl laisvės. Štai jų nukariavimui ir statomos pily. Ant kuršių ir žemaičių ribos pastatoma Guldinų pilis, prie Kuršmarų Klaipėdos ir pagaliau pietiniame žemaičių krašte, prie Nemuno — Jurbarkas. Tomis pilimis turėjo ordinas suimti, kaip replėmis, žemaičius iš visų pusių ir juos pavergti.

Kaip iš anų laikų dokumentų aiškėja, kuriant Klaipėdą siekta dar ir kitokių tikslų: norėta atkirsti žemaičius nuo svarbiausio jūros kelio.

Atrodo, lietuviai, dar toli gražu prieš Klaipėdos įkūrimą, plačiai naudojo savo didžiausią vandens kėlą Nemuną ir lyg jo tęsinį — Kuršmarus susisiekti per Baltijos jūrą su Vak. Europos kraštais. Tuo keliu jie ar, greičiau vakariečiai, atgabendavo jiems reikalingų prekių ir mainais paimdavo jų gaminius. Žinomas švedų archeologas B. Nermanas savo vienoj studijoj įrodė, kad kaip tik Klaipėdos krašte esama nemaža normanų atvežtų archeologinių liekanų, kas rodo juos šiame krašte gyvenus.

Normanų kelias į Klaipėdos

J. JAKSTAS

kraštą ir į Lietuvą, aplamai, galėjo eiti Kuršmarėmis ir Nemunu ir Klaipėdos vietovė jiems buvo anga iš Baltijos jūros į tą kelią. Kai vėliau, maždaug nuo II amžiaus baigėsi normanų viešpatavimas Baltijos jūros prekyboj ir jų vietą užėmė šiaurės vokiečių miestų sąjungos — hanza, tas prekybos su lietuviais kelias paliko.

Matyti, jis savo svarbos neprarado iki pat ordino laikų ir pačios Klaipėdos įkūrimo. Apie tai liudija, kad ir popiežiaus Inocento IV bulė ordinui, kur, iškeliant Klaipėdos įkūrimo svarbą, pažymima, jog dabar bus užkirstas kelias pagonims atsigabenti druskos, ginklų ir drabužių. Be abejo, taip rašė popiežius painformuotas paties ordino, išdavusio jam savo tikslus. Tad kurdamas Klaipėdą, ordinas bandė vergti žemaičius ne vien karinėmis, bet ir ūkinėmis priemonėmis, nukertant jiems prekybos ryšius su Vakarais.

Be šių dviejų tikslų ordino turėtas dar ir trečias: įkurti būsimos Kuršių vyskupijos židinį. Mat, tuo metu ordinas brovėse ir į kuršių žemę ir, matyti, tikėjosi jų greito pavergimo. O pagonių nukariavimas ordinui reikė jį krikštą ir pačios bažnyčios organizavimą. Kadangi tada (kaip ir visais laikais) ordinas varžėsi su Rygos arkivyskupu dėl pirmenybės krašte, tai jis, lyg užbėgdamas šiam už akių, skubėjo tuoju pagoniškaime krašte, kur jis vos įkėlė kotą, kurti vyskupiją ir ją sau palenkti.

Klaipėdos pilis kaip tik dėdė būti tinkama vyskupo rezidencija, kokios reikalavo anais laikais veikianti taisyklė. Pagal ją vyskupo rezidencija turi būti kuriama miestuose, o ne kaimuose, ir tai darytina tam, kad "nėsuikamėtų vyskupo vardas" (ut non vilescat nomen episcopi), kaip buvo sakoma. Kadangi pilis anais laikais reikė ir mies-ty, tai Klaipėda visai tiko būti vyskupo buveine.

Livonijos magistras, vos tik

įkūręs miestą, dar nepaskyręs vyskupo, jojo trečdali, su tokia pat kuršių krašto dalimi, skiria būsimam vyskui. Jam pasižada taip pat pastatyti katedrą ir suteikti kitas privilegijas. Tuo būdu naujai įkurta pilis turėjo būti nukariuotų kuršių bažnytinio centru. Tačiau kuršių vyskupija, gal dėl ilgai užsitęsios krašto vergimo, taip ir nebuvo įkurta.

Klaipėda, įkurta Livonijos ordino, pradžioj ir buvo sujungta su Livonija. Bet ją skyrė nuo ordino krašto kamieno mažas pajūrio ruožas (Palangos apylinkė), kurį žemaičiai (ir kuršiai) sugėbėjo atlaikyti. O tuo tarpu kryžiuočių ordinas, verždamasis į rytus, 13 amž. gale pasiekė Nemuną ir jo pakrantėse ėmėsi statydintis pilis, kaip Tilžę, Raguosį ir kitas. Iš čia jis pradėjo karą su lietuviais, ta "kietaisprandžių" tauta, kaip jo metraštininkas paorėdamas rašė. Tad ir Klaipėda, buvusi beveik Panemunės pili, atsidūrė Prūsų ordino teritorijoj ir todėl liko būti šiam perleista. Tai ir buvo padaryta 1328 m., kada Livonijos ordinas atidavė ją kitamei Baltijos pakrašty įsikūrusiam broliui. Iš tikrųjų, šis pakeitimas buvo savitarpinis broliškas aktas, nes abi šakos jau nuo 1237 m. sudarė vieną broliją — vokiečių ordiną.

Prūsų ordinui perleista Klaipėda tapo tolimiausia jo į rytus įsikūsiusia piliimi. Iš jos ordinui itin rūpėjo pasislinkti toliau pajūriu ir susijungti su livonische šaka. Bet atkaklus žemaičių sugėbėjis beveik per du šimtus metų akakliai kovodami atlaikyti pajūri, su legendarinio Palangos miesteliu. Niekaip nuėjo iš ordino pastangos gauti Palangos pajūri derybomis su Vytautu ir Švitrigaila. Palangos žemė paliko brangių žemaičių pajūrii iki Lietuvos valstybės žlugimo.

Ko per amžius neužkariavo ordino ginklas, tai gavo jų palion vilesat nomen episcopi), kuonys Livonijos baronai dovai praėjo amžiaus vidury. Jie, norėdami turėti tiesioginį susikimą su savo senąja tėvyne — Prūsija, išsėdėrėjo iš rusų valdžios prijungti Palangą, su apy-

SCHACHTO PATARIMAI

Dr. Hjalmaras Schachtas, žymus vokiečių finansininkas, net Hitlerio savo laikų pakviestas III Reicho finansų ministru, nors ir neįstojęs į nacių partiją, gegužės vidury kalbėjo Madride, kur kritikavo sąjungininkų finansinę politiką po I ir II karo. Anot jo, "mes galime ginčytis dėl politikos vyrvimo ūkiui, bet negali būti ginčo dėl ūkio vyrvimo valiutai. Pinigai yra ne kas kita, kaip tik ūkio įrankis, o ne jo variklis. Amerikiečių pastangos padėti silpnos valiutos kraštams yra tik vienadienės priemonės ir laikinės užuojankos, kai auksas yra nukeldintas nuo tarptautinio valiutų maso sosto. Reikia grįžti prie normalių prieškarinių metodų".

Schachtas siūlo tris pagrindines priemones ūkio padėčiai taisyti:

1. Tarptautinį susitarimą, užtikrinantį net ir karo metu nuosavybės saugumą ir žmogaus teises;

2. Tarptautinį susitarimą, kuriuo būtų daugeliui metų nustatytos muitų ir prekybos sąlygos, kad gamyba ir prekyba galėtų prie jų prisitaikyti;

3. Tarptautinę atsiskaitymo sistemą, kurioje įvairios valiutos būtų priderintos prie kokio nors metalo, pvz., aukso vertės, kuris būtų naudojamas, kaip mastas.

STALINAS ATSAKO...

Vokiečių "Der Spiegel" N. 15/52 rašo, kad buv. indų pasiuntinys Sov. Sąjungoje Radhakrishnanas, išrinktas Indijos viceprezidentu, per atsisveikinimą su Stalinu, kurio rodišis ypač geros nuotaikos, (o tat reiškia, jog su juo šnekančiams reikia būti itin atsargiems ir budriems), pazon-davo dirvą: ko Sovietai šiuo metu konkrečiai nori.

Stalinas per daug nesibaidė ir Kremliaus norus bendrais bruožais taip nusakė:

1) Stalinas sutinka, kad Korėjoje būtų sudarytos paliaubos, bet su ta sąlyga, kad tiek Korėja, tiek Japonija turi būti neutralios ir neutralumą turi prižiūrėti spec. JT kontrolės komisija; Raud. Kinija turi būti priimta į Jungt. Tautas. Su tokia Japonijos apginklavimu, kūr jai būtų leista turėti 150.000 armijų, 200 šarvuotųjų, 20.000 jūrininkų, 200 naikintuvų ir kt. su tikty ir Sov. Sąjunga; tarp Ti-beto ir Indijos turėtų būti sudaryta "saugumo zona", bendrai saugoma Pekino ir N. Delhy; Stalinas pasižada "panaudoti savo įtaką baigti plietinį karą Azijoje" (turima galvoj Malajai, Indokinija, Burma), jei Indija sutiks paremti Raud. Kinijos pretenzijas, kad toji būtų priimta į JT. Ir visa tai turi būti padaryta per kelias savaites...

linke, prie Kuršo. Taip brangus žemaičiams pajūris bent administracinio požiūriu liko atkirstas nuo jų. Dėl to atskyrimo jis ir susikūrus Lietuvos valstybei neįėjo savaimingai į ją, bet buvo gautas derybomis su kaimynais.

Taip pat ir Klaipėda, nuo amžių buvusi sužiesta su Nemunu ir įkurta lietuviams atkirsti nuo pasaulio, buvo atgauta tik lietuvių žygiu bei aukomis. Lietuvių, susigražindami 1923 m. Klaipėdą, atsisteisė už jiems prieš kelis amžius padarytą žalą ir lyg, atsistatė tą Klaipėdą, kuri buvo prieš vokišką Memelį. Tebūnie šis Klaipėdos "jubilėjus" mūsų protėviams padarytos skriaudos prisiminimu ir kartu pasidžiaviu, kad mūsų kartai pavyko tą skriaudą atitaisyti.

Lithuanian Weekly, published by
Ohio Lithuanian Publishing Company,
6620 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio.
Phone: ENdicott 1-4486. Issued in
Cleveland, Ohio, every Thursday. Editor
Baltis Gaidžiūnas.

Entered as Second-Class matter
December 6th, 1915, at Cleveland
under the act of March 3, 1879.

Subscription per year in advance:
in the United States — \$5.00 in Can-
ada — \$5.50, elsewhere — \$6.50.
Single copie — 10 cents.

Lietuviškas savaitraštis, leidžiamas
Ohio Lietuvių Leidybos Bendrove,
6620 Superior Ave., Cleveland 3,
Ohio. Telefonas: ENdicott 1-4486. Iš-
eina kiekvieną ketvirtadienį. Redakto-
rius: Baltis Gaidžiūnas.

Registruota kaip antros klasės
siunta 1915 metų gruodžio 6 d., Cle-
velande pagal 1879 m. kovo 3 dienos
įstatymą.

Prenumerata metams iš anksto:
Jungtinėse Amerikos Valstybėse —
\$5.00, Kanadoje — \$5.50, kitur —
\$6.50. Atsk. Nr. kaina 10 centų.

KAS ir KUR

• Prof. S. Kolupaila, Notre Dame Universiteto atstovas, dalyvavo American Society for Education of Engineers suvažiavime, kuris įvyko Illinois Universitete. Ta pačia proga apsilankė ir Urbanos Lietuvių Studentų Draugijos susirinkime, kur pasakė prasmingą kalbą. Tame pačiame susirinkime dalyvavo amerikietis prof. G. Kettelkamp, kuris maloniai sutiko glo-
bėti Lietuvių Studentų Draugiją. Globėjai reikalingi visoms organizacijoms, kurios nori oficialiai įsiregistruoti universitete. Tikimasi, jog sekantį semest-
rą ir Urbanos Liet. Stud. Draugija bus pripažinta oficialia studentų organizacija.

• Vasario 16-osios gimnazija Diepholze, Vokietijoje, jau turi nuolatinius globėjus 24 mokiniams.

Paskutiniu laiku pradėjo globoti: Gimnazijai remti būrelis Los Angeles (pirm. A. Bimbis) Dalia Sedaitytė; Gimnazijai remti būrelis Collingwoode Australijoje (pirm. V. Bosikis) — Danilė Jakštaitė; Gabijos tunto skautininkės ir vyr. skau-

tės Detroito — Vidā Kaminskaitė; Gimnazijai remti būrelis Chicagoje (pirm. Pranas Kavaliūnas) — Henė Šneideraitė; Gimnazijai remti Chicagoje (pirm. A. Kavaliūnas) — Edvin Polk; Gimnazijai remti būrelis Chicagoje (pirm. Br. Gelazius) — Valių Gustą; Rochesterio ateitininkų kuopa — Birutė Januškaitė; Gimnazijai remti būrelis Rockforde (pirm. Juozas Salučka) — bendram mokinių gerbūviui.

Dar trūksta globėjų 91 mokinui.

• Gegužės mėn. 30-31 d. New Yorke įvyko šviesos sambūrio visuotinis suvažiavimas. Suvažiavimui pirmininkavo A. Daunys, sekretoriavo R. Čerkeliūnienė ir A. Grudinskaitė.

Suvažiavimas aptarė tolesnį sambūrio veiklą ir išrinko naują valdybą. J. Repečka — pirm., J. Petkevičius — vicepirm., G. Daunienė — sekretorius, Jonas Vilgalyis ir Vilijus Pitkunigis — nariai.

• Knygos Bičiulių Klubas, kurį administruoja "Gabijos" leidy-

Ponia Baden - Powell prisimena Palangą

Ponia Olove Baden-Powell iš tikrniausia skautybės kūrėjo Lordo Roberto Baden-Powell gyvenimo draugė ir jo idėjos tal-
kininkė bei tęsėja (B.-P. mirė 1941 m. sausio 8 d.) — prieš ku-
rį laiką lankė JAV skautes. Da-
bar ji kaip pasaulio skautų še-
fė svečiuojasi pas Kanados skau-
tes.

Montrealio viešnagėje ji buvo pagerbta lauze. Jame dalyvavo ir Lietuvos Skautų Seseriją re-

la, neseniai baigė pirmuosius veiklos metus. Klubas turi su-
telkęs kelis šimtus narių, kurie
įmokeję metinį penkių dol. mo-
kestį, gauna naujai išleidžiamų
knygų 7,50 dol. vertės. Šiais me-
tais numatyta išleisti: J. Jan-
kaus romanas "Paklydę paukš-
čiai", Liudo Dovydeno apysaka
"Per Klausučių ūlytėlę", A. Vie-
duolio romanas "Viešnia iš šiau-
rės", Guy de Maupassant roma-
nas "Moters širdis", Fab. Ne-
veravičiaus romanas, Pulgio An-
driūso apysaka ir kiti veikalai.

• Dr. D. Krivickas birželio 1 d. Rochesterioje, N. Y. skaitė pa-
skaitą apie Lietuvos vadavimo
akciją tarptautinėje raidoje.

• Liepos 6 d. Chicagoje įvyksta
Lietuvių profesorių draugijos
metinis susirinkimas.

• LRKS 58-tas seimas įvyksta
New Yorke, birželio 30 — liepos
3 d.

• Dail. V. K. Jonynas dalyvau-
ja su savo darbais tautinėje
Amerikos grafikų parodoje. Pa-
roda įvyksta Washingtono.

• Iš Prancūzijos į JAV birželio
11 d. atvyko dail. Adomas Gal-
dikas su žmona.

prezentavo "Neringos" skautų
tuntas. Mūsų pašokta "Blezi-
gėlė" sukėlė gausių žiūrovų pa-
sigerėjimą ir katučių audras. La-
dy O. Baden-Powell buvo įteikta
"Vaivų" darbo tautinė lėlė su
dail. J. Akstino pieštu adresu.
Sujaudinta viešnia prisiminė
mūsų skautų ir skautų įspū-
dingą sąskrydį 1933 m. Palan-
goje, kurį lankė Baden-Powell
šeima su gausiu būriu anglų
skautų vadovų. Ji džiaugėsi,
kad lietuvaitės skautės po sun-
kių karo sukrėtimų ir Tėvyne
prispaudusios nedalios vėl atsi-
kūrė ir gaiviai veikia svetimame
krašte. Ji linkėjo laimingai lie-
tuvaitėms skautauti kanadiečių
skautų tarpe. Kartu ji pažadėjo
perduoti kitių šalių skautėms
džiūgą žinią apie Montrealyje
sūtiktas lietuvaitės skautes. Dė-
kodama už dovaną, ji prašė
leidžiamą tą tautinę lėlę nuvežti
į tarptautinį skautų židinį —
Chalet Mondial, Šveicarijoje.

Skautėms paliko neišdildomus
prisiminimus tas lauzas ir bran-
gi viešnia Lady Baden-Powell,
kurios jaunatviškos dvasios ir
skautiško entuziazmo nepalaužė
gyvenimo ir metų našta.

SKAUTŲ SAJUNGOS RINKIMAI

Pasibaigus Lietuvos Skautų
Brolijos ir Skautų Seserijos
vadovybių rinkimams, pradėta
paskutinė šių rinkimų fazė —
centrinis Pas. Skautų S-gos or-
ganų rinkimai. Bus renkami —
Skautų S-gos Garbės Teisimas,
Kontrolės Komisija ir keturi na-
riai S-gos Tarybon. Brolija ir
Seserija jau išsirenko po 4 na-
rius šion Tarybon.

Šie rinkimai, kaip ir prieš tai
darytieji, dėl nenugalimų tarp-
kontinentinių atstumų bus pra-
vesti korespondenciniu būdu.
Jiems praversti sudaryta komisi-
ja, kurion įeina skautininkai:
A. Aglinskas — pirmininkas, O.
Ščiukaitė — I pirmin. pavaduo-
toja, A. Plateris — II pirmin.
pavad., E. Vilkas — sekretorius
ir M. Rudrienė — išdininė.
Mandatų komisiją sudaro skau-
tininkai: A. Augustinaitis, K.
Bertulis, A. Kalvaitytė, A. Pal-
tarokaitė ir Ed. Zabarskas.

Birželio pradžioje S-gos Rin-
kimų Komisija išsiuntinėjo vi-
siems skautų vienetas bei va-
dovams šių rinkimų taisyklės ir
mandatinius lapelius. Iki š. m.
liepos 10 d. visi atstovai privalo
užsiregistruoti Rinkimų Komisi-
sijoje ir pasiūlyti kandidatus
rinkimams. Siūlantieji kandida-
tus privalo turėti jų sutikimą.
Iki liepos 15 d. atstovams bus
išsiuntinėti kandidatų sąrašai ir
balsavimo kortelės. Iki š. m.
rugpjūčio 18 d. atstovai grąžina
komisijai balsavimo kortelės.
Rugpjūčio 30 d. bus suskaičiuoti
balsai ir paskelbti rinkimų re-
zultatai.

Visi skautų-čių vienetai bei
vadovai-vės, negavę informacijų,
tuojau prašomi kreiptis į Rinki-
mų Komisiją adresu: Mr. Algir-
das Aglinskas, 4314 So. Lake
Park Ave., Chicago 15, Ill.
U.S.A.

SKAUTŲ PASAULYJE

Prancūzijoje buvo vyresniųjų
skautų suvažiavimas. Jo pro-
gramoje buvo: 8 dienų kelionė
po Prancūziją, 4 dienų talka —
gerasis darbas prie rengimo ir
vadovavimo tarptautinėje ligo-
ninėje kaulų tuberkuliozės ser-
gančioms mergaitėms ir 3 die-
nų konferencija Paryžiuje, ku-
rioje plačiai išdiskutuotos mo-
terų darbo sąlygos įvairiuose
kraštuose. Šiame suvažiavime
dalyvavo virš 1200 vyresn. skau-
čių.

Vidurio Amerikos skautų sa-
junga kovo mėn. Jamaikos sa-
loje turėjo karibišką jamboree.
Tarptautinė Skautų Konferen-
cija pripažino ir užregistravo

Izraelio skautų s-gą, kaip 51-ją
tautinę skautų s-gą — šios Kon-
ferencijos narę.

Pan-Pacifiko Jamboree šie-
met bus gruodžio mėn. prie Syd-
nejaus, Australijoje.

14-ji Tarptautinė Skautų
Konferencija šaukiama 1953 m.
Lichtenšteine. Tokios konferen-
cijos šaukiamos kas antri me-
tai vis kitame krašte. Paskutinė
— 13-ji konferencija buvo su-
šaukta 1951 m. Austrijoje —
Salzburgo mieste, prieš praside-
dant 7-jai Pas. Skautų Jambor-
reui.

Tarpt. Skautų Komitetas pa-
skyrė Tarpt. Skautų Biuro di-
rektoriaus pavaduotoju kana-
diečių skautų veikėją — gen. maj.
D. C. Spry. Biuro buveinė yra
Londono, o direktorius yra ang-
las pukl. J. Wilson.

CLEVELANDO SKAUTŲ STOVYKLAVIMAS

"Dubysos" Skautų Tuntas
praneša visiems, kad skautų
vasaros stovyklą įvyks š. m. lie-
pos 21 — rugp. 4 dienomis. Niau-
rų ūkyje, apie 22 mylias į Va-
liakus nuo Clevelando. Bus sto-
vyklaujama naujose palapinėse.
Mokestis stovyklaujančioms
nustatytas toks: 20.00 dol. už
visą stovyklavimo laiką. Jei iš-
vykos šeimos stovyklaujančių
daugiau kaip viena skautė, bus pa-
daryta nuolaida: už dvi skautes
reikės mokėti tik 35.00 dol., o
už tris — 45.00.

Mokestį galima tuoj pradėti
mokėti draugininkams. Galima
mokėti dalimis, tačiau pinigai
turi būti sumokėti prieš prasi-
dėdant stovyklavimui.

Stovyklaujančios privalo apsi-
rūpinti lengvomis lovomis.

Stovyklų vadovauja sktn.
Apolonija Šembergienė.

Be to, pranešame, kad sto-
vyklauti gali ir ne skautės. Jos
pinigus už stovyklavimą moka
tiesiai sktn. Dunduraitei, 1431
East 66 St.

PAS. LIET. ŽINYNŲ PIRMOJI DALIS JAU SPAUSTUVĖJE

Pereitą savaitę P. L. ŽINYNŲ
pirmoji dalis atiduota į spaus-
tuvę ir jau renkama. Kol pirmoji
dalis bus surinkta, tai dar yra
kelios savaitės laiko galutinai
baigt tvarkyti informacijas apie
lietuvų kolonijas JAV-bėse ir
kitur.

Lietuvių visuomenės vadai
ŽINYNŲ rodo didelį susidomė-
jimą — iš daugelio lietuvių ko-
lonijų ateina paskatinantys lai-
škai su informacijomis, patari-
mais ir prenumeratomis.

Prof. Kazys Pakštas susipaži-
nęs su P. L. ŽINYNŲ turiniu ra-
šo: "Šiuo dešimties dolių reiki-
cek už du egzempliorius be pa-
piginimo, nes labai prituriu Tam-
stos darbu, kuris bus mums
labai naudingas".

Prof. Step. Kolupaila davė vi-
są eilę konstruktyvių patarimų
ir perredagavo metų svorių bei
sąlykų lenteles, o prie to pasisiū-
lė, kad pats ir korektūrą per-
žiūrės, kad nepalikytų mažiausios
klaidelės, kaip tas dažnai ma-
tutų lentelėse pasitaiko.

Albinas Trečiokas netik sura-
šė Newark'o ir apylinkės lietu-
vių kolonijų draugijas, bet jo
pastangomis daug Newark'o ir
apylinkės biznierių bei profesio-
nalų ŽINYNŲ įrašyta. Tai tik
pavyzdžiai, visus ŽINYNŲ in-
formacijų rinkimo talkon sto-
jusius sunku būtų trumpam pra-
nešime išvardyti.

Bet... yra ir kita medalo
pusė: dar yra kolonijų, iš kurių
ir didžiausios redaktorius pa-
stangomis nesiseka smulkesnių
informacijų išspausti. Puse bė-
dos, jei nesiseka gauti žinių
apie išmirstančias lietuvių ko-
lonijas, bet blogiau kai ŽINYNŲ
išėjus paaškęs, jog per veikėjų
neapsižūrėjimą gyvosios pris-
skyrė prie išmirstančių, nors to-

Trys baigė University of Illinois

Dalis lietuviškojo jaunimo,
kad ir nelengvose sąlygose, sie-
kia aukštojo mokslo. Baigusieji
universiteto studijas įsijungia į
lietuvių bendruomenės aktyves-
nį gyvenimą bei veiklą.

Štai University of Illinois šių
metų laidojo diplomus gavo trys
lietuvių studentai. Ypač džiugu,
kad du iš jų prieš metus įsigiję
Bachelor laipsnius nesustojo
studijose ir dabar gauna Mas-
ter Degress.

ALFONSAS JUODIKIS gimė
Lietuvoje, lankė Valstybines Pa-
nevėžio ir Kauno gimnazijas.
Baigęs gimnaziją 1942 m. įsto-
jo į Kauno Vytauto Didžiojo
Universiteto statybos fakultetą.
Frontui artėjant prie Lietuvos,
1944 m. išvyksta į Austriją. Au-
strijoje dirba prie statybos kon-
strukcijos ir melioracijos darbų.

Pasibaigus karui įstoja į
Stuttgart Technische Hochschule
ir 1946-49 m. laikotarpį ten
tęsia statybos inžinieriaus stu-
dijas. Gavus vizą į JAV, tenka
studijas nutraukti antrą kartą.

Atvykęs į Ameriką pradžioje
dirba, bet jau nuo 1950 m. įsto-
ja į University of Illinois ir to-
liau gilina statybos inžinierijos
(Civil Engineering — structural
option) studijose. 1952 m. pa-
vasario semestro gale gauna sta-
tybos inžinieriaus diplomą su
B. S. (bakaluro) laipsniu.

A. Juodikis aktyviai reiškėsi
ir studentų gyvenime. Vokietij-
oje buvo Stuttgarto Lietuvių
Studentų Atstovybės nariu. Yra
veiklus Lietuvių Skautų Sajun-
gos narys. Priklauso studentų
skautų Korpi Vytis ir paskuti-
niu laiku ejo Illinois universitete
korporacijos skyriaus pirminin-
ko pareigas.

LEOPOLDAS TREČIOKAS
gimė 1927 m. sausio mėn. 4 d.
Kaune. 1938 m. įstoja į Marijos
Pečkuskaitės gimnaziją, vėliau

persikelia į Kauno VIII-ją gim-
naziją, kurią baigia 1944 m.
Tais pačiais metais išvyksta į
Vokietiją ir nuo 1945 iki 1947
m. studijuoja mediciną Tuebin-
geno Universitete.

1947 m. išemigruoja į JAV ir
čia dirba įvairiose Michigano,
Chicago vietose. Nuo 1949 m.
tęsia mokslų University of Illi-
nois, pradžioje šio universiteto
Chicago skyriuje — Navy Pier,
o vėliau Urbanoje. L. Trečiokui
1951 suteikiamas Bachelor of
Science laipsnis bakterijologijoje.
Gavęs šį laipsnį tęsia studijas
toliau ir 1952 m. gauna Masters
(magistro) laipsnį.

L. Trečiokas yra Urbanos
Lietuvių Studentų Draugijos
pirmininkas, be to, priklauso
studentų skautų Korporacijai
Vytis.

ALDONA KRIKŠČIONAITĖ,
gimė 1927 m. rugpjūčio mėn. 6
d. Biržų apskrityje, Fridrikavos
vienkaimyje. Pradžios mokslo
baigė Klaipėdos krašte. Vėliau
lankė Tauragės ir Panevėžio
gimnazijas. Artėjant karo veiks-
mams pasitraukia į Vokietiją.

Vokietijoje 1946 m. baigia
Oldenburgo Lietuvių gimnaziją
ir įstoja į Pabaltijo Universite-
tą, Pinneberge. Universitete stu-
dijuoja vokiečių ir lietuvių kal-
bas bei pedagogiką. 1949 me-
tais išvyksta į Ameriką, kur
gauna stipendiją studijuoti Uni-
versit of Illinois. 1951 m. gau-
na Bachelor of Science laipsnį
pedagogikoje. Nors po sti-
pendija ir užsibaigia, A. Krikš-
čiūnaitė studijuoja toliau. Sek-
mingai išlaikius visus egzaminus
1952 m. jai suteikiamas Master
of Arts laipsnis vokiečių kalboje.

Tuo ji gauna teisę dėstyti
vokiečių ir lotynų kalbas college
arba gimnazijose.

A. Krikščiūnaitė reiškėsi ir
visuomeniniame gyvenime. Yra
aktyvi Ateitininkų Sąjungos na-
rė. University of Illinois, nuo
pat Urbanos Lietuvių Studentų
Draugijos įkūrimo ejo sekreto-
rės pareigas. Be to, daug dirbo
darydama pranešimus apie Lie-
tuvą ir jos dabartinę padėtį
įvairioms universiteto profesio-
rių, mokytojų bei studentų gru-
pėms. Priklausė amerikiečių stu-
dentų Newman ir German klū-
bams.

Urbanos Lietuvių Studentų
Draugijos Valdyba ir nariai lin-
ki mūsų naujesiems diploma-
tams geros sėkmės profesiniame
darbe, nepalastamai reikštis lie-
tuvų visuomeniniame gyvenime
bei parvežti visas savo žinias
naikinaus Lietuvos atstatymui
ir gerovei.

R. M.

RASOMOSIOS MASINĖLĖS

Garsiosios SMITH - CORONA
44-rių raktų portatyvės rašomo-
sios mašinėlės PILNU LIETU-
VIŠKU raidynu arba VISAIS
lietuviškais ženklais NEPA-
KEISTAM amerikoniškam ra-
dyne, gaunamos išsimokėtinai
pas V. Bartkus, 712 E. 92 St.,
Cleveland 8, Ohio. Telef.: LI
1-6716. (52)

STONY BROOK LODGE

PR. LAPIENĖ, Vedėja

Kas mėgsta maudytis jūrų vandenyse, žavi-
si gamta, džiaugiasi jausia lietuviška atmosfera,
BROOK, LONG ISLAND. Čia ideali vieta įvairiems
pobūviams bei piknikams:

Kambarius atostogoms ir dienas įvairioms išvykoms
prašome rezervuoti raštu, adresuojant: Mrs. Lape, Stony
Brook, L. I., N. Y. Telefonas Stony Brook 586.

Susisiekimas automobiliais 25 arba 25 A keliu; arba iš
Jamaica stoties Long Island traukiniu į Stony Brook.
Stotyje svečius pastinka vasarvietės mašinos.

DRABUŽIAI

NIEKAD

NEBLUNKA!

Jūsų automatiškam
džiovintuve

at high noon...and every hour...every day
you're glad it's

Gas

Net kada saulė labiausiai
šviečia, Jūsų spalvoti drabu-
žiai džiūsta saugiai Automa-
tiškam Gaso Džiovintuve.
Gaso džiovintuvus spalvotas
drabužius apsaugo ilgiau nuo
išblukimo.

Džiovinimo laikas —
bet kuris laikas
Rytas, popietis ar vakaras!
Taip! Nežiūrint oro nei metų
laiko — Jūs tikrai turit 365
dienas metuose džiovinimui
su Jūsų Gaso Džiovintuvu.

Džiovinimo laikas —
laisvas laikas
Sudėk drabužius į Gaso Džio-
vintuvą ir drabužiai išdžiūvy
bus minkštesni, švelnesni,
malonesni ir pakankamai
drėgni prosinimui.

Džiovinimo laikas —
Jūsų laikas
Jūs naudojate greičiausią, ir
lengviausią džiovinimo me-
todą — Automatišką Gaso
Džiovintuvą. Kaštuoja Jums
mažiau negu vienas centas.

Tuoj pamatyk naują automatinį gaso džiovintuvą!

THE EAST OHIO GAS COMPANY

Žmogžudys Messkirchas

(Tęsinys iš pereinamojo numerio)

Ir tokį žmogų autorius padarė paikios teorijos savininku! Lengviau suprastume autorių ir jo herojų, jeigu sumanytume jo kerštą būtų siektas tiesioginio atsistatymo, t. y. jeigu Messkirchas būtų pasiryžęs surasti ir nudobti savo sūnaus tikrąjį žudiką. Bet ir tuo atveju smarkiai abejočiau, ar šitoks Messkirchas būtų pribrandęs keršto mintį. Autoriaus pateikta jo apibraiža neduoda įtikinamų faktų teigiamam atsakymui susidaryti.

Betgi Messkirchas dar ir žmogžudžių padaromas. Jis, žmonai mirus Hedvygą gimdant, buvo ir tėvas ir motina savo vaikams, o pasenęs paprasčiausiu akmeniu suaižė galvą savo be laisvui prancūzui, kuris jam asmeniškai nieko nenusikalto, buvo agronomas, vadovavo jo pavestas įvairiems ūkio darbams, buvo visų mėgiamas dėl savo "linksmumo, jaunumo ir mandagumo". Bet Messkirchas jį vis tiek užmušė kaip savo sūnaus simbolinį žudiką.

Ar autorius bet ką girdėjo apie aperepcinio turinio įtaką žmogaus sprendimus ir valios aktus? Atrodo ne, nes kitaip jis žinotų, kad būtų per drąsu leisti tokiam Messkirchui, tokio amžiaus, tokios patirties, tokio auklėjimo ir tokios socialinės padėties žmogui nudobti ir tikrąjį savo sūnaus žudiką. Kriminalinė psichologija teigia, kad žmogžudyse kaip suplanuotas aktas yra įvykdoma tik dėl labai ypatingų priežasčių, ypatingų aplinkybių ir ypatingos dvasinės konstrukcijos asmenybės. Tik ne tokio Messkircho ir ne tokiais aplinkybėmis.

Autoriaus teigimo nesustiprina nei tas faktas, kad prieš žmogžudybę jis savo Messkirchą nuveda prie žmonos kapo ir leidžia jam prisiekti, kad atkeršys už jį Otoną, nužudydamas lygiavertį prancūzą. Tai tik dar viena psichologinė klaida. Argi šitoks Messkirchas drįstų išniekinti jautrą ir saulėtą atnūnimą tosi dvyres motinos, kuri atidave savo gyvybę, kad kūdikis gyventų. Oi, kokia grubi autoriaus vaizduotė! Ir nesveika. Ir nenuosekli. Argi autorius iš tikrųjų mano, kad vienintelis, nevisai su gerai ir giliai suprasta krikščioniška morale suderinamas germaniškos rasės pranašumo įsitikinimas, jau leistų ir pateisintų Messkircho žmogžudybę, palietusią nekaltą žmogų ir belaisvį, saugomą tarptautinių statutų ir tradicijų.

Viena kita užuomina apie pasakojamojo laiko oficialiosios priminio žmogaus moralės įtaką j Messkirchą yra grynas absurdas, nes Messkirchas tai nuneigia ir savo pasisakymais ir visa savo būtybės esme. Ne, šitas Messkirchas negalėjo būti autoriaus norimo tipo žmogžudys. Tik per prievartą autoriaus juo padarytas, Messkirchas po žmogžudybės akto yra priverstas vaidinti šlykštaus niekšelio vaidmenį, ne pagal dramatinės linijos nuoseklumą, nesuderinamą su jo tikrąja prigimtimi ir natūraliomis galimybėmis.

Vertinant Messkircho charakterio atskleidimą izoliuotomis scenomis, ne viso veikalo apimtimi, būtų galima rasti ir įtikinamumo, ir gilumo, ir originalumo. Šituo keliu nueję, leidus dirbtinių deimantų užburiami ir kai kurie recenzentai ir daugelis skaitytojų.

Autorius išsivertė su labai ribotu veikėjų skaičiumi. Kai kurie jų ir tai dar be būtinio reikalo įvesti. Kaip paskirų scenų, epizodinių veikėjų, jie autoriui nusisekė gana būdingai pavaizduoti. Tik dukters Hedvygos, be laisvio Molendruzo, jo tėvo ir Messkircho sesers veidai visai neryškūs, migloti. Ir visi šitie epizodiniai veikėjai, išskiriant

VIKTORAS MARIONAS

sūnų ir tėvą Molendruzus, vaidina ne būtinus, neišvengiamus, o autoriaus įnoringai priskirtus vaidmenis. Tai netikslaus idėjos išgyvenimo valsius.

Kompozicija. Veikalas turi dvi pagrindines scenas: Molendruzo nužudymo ir Messkircho išpažinties savo seseriai. Jos į temą, nežūrint pirmosios netiklinamumo, o antrosios psichologinio nepribrendimo. Daugelis kitų, atsitiktinių scenų, turėtų įsiriškuoti į pagrindinių nuoseklią grandinę, bet dėl idėjos prigimties nesuformuota jos yra gavusios visai nebūdingą nuspaišvinimą ir turinį. Pretenzinji bombardavimai scena visai neįtelpa į veikalo rėmus.

Šiaip jau veikalo kompozicija yra pati paprasčiausioji — grupavimas ties laiko slinkties linija. Šito pobūdžio kūriniai geriau tiktų psichologinio brendimo ašis. Bet tai reikalauja gilaus ir plataus kūrybinės erdvės apžvelgimo ir jos meistriško išplanavimo.

Fražė. Autorius yra, berods, atsitiktinės laimės lydimas. Tematinės idėjos tuštumas apgaulingai užkaišioja augštesnės dramatinės įtampos sėkmes, vyriausio veidėjo netiklumo priskirtajam uždaviniui įspūdį bando neutralizuoti didgermaniškos ir nacistinės pasaulėžiūros įtakomis. Epiniai veikalai nederamoms, tai grynai žurnalistinėms tai lyrinėms frazėms spalvos, atsiradusios dėl romano įvykių fono šviežumo, laiko ir erdvės atžvilgiu artumumo ir dėl kūrėjo dar gana "netvirtos rankos", pateisinti pasirinkta pirmojo asmens pasakojimo forma. Autorius, berods, nusimano apie neutradaus tono epiniam kūriniiui būtinumą ir vengia visų žinomųjų ženklių asmeniškajai interpelacijai išreikšti. Bet ir be šauktukų, daugtaškių, ir skliautų, be jokių "oi" ir "sic", labai daugelio vaizdų, pozuų ir apibūdinimų parinkimas liudija pranešėją Messkirchą tešant tik senosios kinų scenos iškamą, už kurios slepiasi, kurią stumdo ir už kurią kalba aktorius — Jurgis Gliauda. Klaidinga būtų manyti, kad asmenišką interpelaciją jautimas teikia kūrinio frazei tam tikros šilumos. Ne, tai tik frazė padaro vietomis žurnalistine, o vietomis lyrine, taigi, ne tos paskirties ir ne to tono frazė.

Literatūrinės frazės šiluma spinduliuoja iš autoriui būdingų, originalių meninių priemonių, tik jam būdingos kalbinės konstrukcijos, taikliai ir individualiai parinkto žodžio ir jo vietos. Gliaudos kalba šalta, valdiška, kai kur pretenzinga, o apamai, ne lietuviškos dvasios. Skaitant junti, lyg knyga neoriginali, o paskubomis žurnalisto, ne literato, padarytas vertimas laikraščio atkarpa užlopyti. Radau ir porą meistriskų, originalių paralelių.

Stilius. Tie, kurie stilium laiko tik veikalą formą, bene nustebės, kad tik šitoje vietoje apie jį kalbama. Bet pagal vakarietišką savoką stilius turi daug visuotinę prasmę, taikliausiai ir trumpiausiai nusakyta žinomuoju apibrėžimu "stilius tai žmogus". Rašytojui būdinga tematika, tik jam vienam būdinga jos meninė interpretacija originaliais charakteriais, originalia kompozicija, originalia fraze ir individualiu žodžiu, visos meninės formos deramoje vietoje, deramam reikalui, nuosekliai ir individualiai panaudotos meninei visumai sukurti yra stiliaus pilnutinės sąvokos žymės. Pagal jas mes kalbama apie Krėvės ir Putino, Tomo Mann'o ir Lagerkvisto stilių.

Savo originaliais kūriniais kūrėjas atestuojasi kaip originalios, nepakartojamos asmenybės. Jų kūriniai tai jie patys. Namų Ant Smėlio autorius, neparodęs kūrybinio nuoseklumo ir individualumo, o dėl to ir originalaus veido, šiuo prisistatymu dar netapo stilium. Kalbėti apie Jurgio Gliaudos stilių būtų smarkiai tendencingas įnoris.

Baigiamosios pastabos. O vis dėlto Namai Ant Smėlio, rikiuojant juos į vėlyvesniųjų mūsų kūrinių eilę, nestovėtų pačioje žemiausioje pakopoje. Jie būtų smarkiai augščiau palypėję ir už "Mėnuo vadinamas medaus", ir už "Dulkės raudonam saulėleidy" ir su geru pagrindu statomi šalia A. Barono "Debesys plaukia pažemiu". Jurgis Gliauda — būtų vertintinas ne tik recenzinėmis pastabomis, bet ir kruopštesne kritika su būtinomis datomis ir citatomis. Kas knygoje įieško ne tiek meninio brandumo, kiek lengvo, padarous tono skaitinio, arba patrauklios intrigos, arba moralinės problematikos, Namai Ant Smėlio bus gera dalim patarintas. Nesame tiek daug menine literatūra turtingi, kad šį romaną lengva ranka atmesume.

Remdamasis Namuose Ant Smėlio rastais duomenimis, aš vis dėlto patarčiau autoriui nesiiekti į romano platumas, o susitelkti ties novele.

Jurgis Gliauda Namai Ant Smėlio, Drągo 1951 m. premijuotas romanas. Drągo Bendradarbių Klubo leidinys. Kaina \$2.00.

(Pabaiga)

Ar jau
įstojai į
VILTIES
draugiją?

TUOJ ĮSIGYKIT ŠIAS KNYGAS!

Anglų kalbos gramatika	
J. Kukanauza	2.00
Altoriai šešėly	
Mykolaitis - Putinas	\$4.00
Algimantas I	
V. Pietaris	1.50
Algimantas II	
V. Pietaris	2.00
Aukso kirvis	
Juozas Svaistins	2.50
Balutis	
J. J. Bačiūno leidinys	1.50
Baltaragio malūnas	
K. Boruta	2.50
Beržų pasakos	
O. B. Audronė (eilėraščiai)	1.50
Dulkės raudonam saulėleidy	
V. Ramonas	3.00
Darius ir Girėnas	
Jurgėla	1.50
Debesys plaukia pažemiu	
A. Baronas	2.50
Didžiosios atgailos	
R. Spahs	3.50
Doleris iš Pittsburgho	
Stepas Zobarskas	0.80
Gintaro pasakos	
Teta Rūta	0.35
Gintariniai vartai	
N. Mazalaitė	2.00
Kazimieras Sapieha	
B. Sruoga	2.50
Kuprelis	
Ignas Šeinius	2.00
Lietuvių kalbos vadovas	
Red. prof. Skardžius	4.50
Lietuviškos pasakos	
J. Balys	2.50
Lietuvių poezijos antologija	
J. Aistis ir A. Vaičiulaitis	6.00
Lekučio atsiminimai (jaunimui)	
A. Giedrius	1.50
Lietuvių archyvas	
Bolševizmo metai	5.00
Mėnuo vadinamas medaus	
N. Mazalaitė	2.50
Medinis arklys	
Erie Williams	2.00

Visos knygos siunčiamos paštu. Užsakant pinigų siųskite:

DIRVA,
6820 Superior Ave.,
Cleveland 3, Ohio

Pagonystė ar stabmeldystė?

DR. JONAS BALYS

Kaip pavadinti senąjį lietuvių tikėjimą: pagonystę, stabmeldystę ar dar kaip kitaip? Pirmasis žodis yra tarptautinis ir vartojamas pavadinti pirmųjų ir neekriščioniškų tautų religijoms, tačiau pas mus jis yra išvirtęs beveik keiksmažodžiu. "Ak tu pagonė!" — sako supykusi motina savo padukusiam vaikui. Man "pagonis" tuojau primena kitus panašius žodžius, kurie vartojami paniekiančioje prasme, kaip "papistas" (popiežiaus pasekėjas, — taip protestantai pravardžiuoja katalikus) ar "bambizas" (storapilvis, t. y. tas, kuris nesilaiko pasninkų, — taip katalikai pravardžiuoja protestantus).

Nieko nedėtas ir gražus lietuviškas žodis yra "stabmeldys". Tiesa, kai kas tvirtina, kad senovės lietuvių jokių statų neturėjus. Klausimas nėra jau aiškus. Kaulinių ir gintarinių "stabukų" vis dėlto yra rasta. Ar jie buvo tikri staba, ar tik amuletai, kas dabar žino. Atsiminkime, kad naujo tikėjimo skelbėjai visados labai uoliai naikina viską, kas yra susiję su senuoju tikėjimu, tad ir lietuvių statulėms galėjo dingti be pėdsakų. Kai kas vėl mano, kad statų garbinimas yra labai n-kultūringas dalykas, tad ir gerai esą, jei tokių lietuviškų statų nelikę. Etnologas pasakys, kad čia daroma klaida. Jokių statų neturi tik labiausiai pirmykštės tautos, jų tikėjimuose paprastai vyrauja animizmas (gamtos su-

dvasinimas) ir magija (burtavikijima: pagonystė, stabmeldystė ar dar kaip kitaip? Pirmasis žodis yra tarptautinis ir vartojamas pavadinti pirmųjų ir neekriščioniškų tautų religijoms, tačiau pas mus jis yra išvirtęs beveik keiksmažodžiu. "Ak tu pagonė!" — sako supykusi motina savo padukusiam vaikui. Man "pagonis" tuojau primena kitus panašius žodžius, kurie vartojami paniekiančioje prasme, kaip "papistas" (popiežiaus pasekėjas, — taip protestantai pravardžiuoja katalikus) ar "bambizas" (storapilvis, t. y. tas, kuris nesilaiko pasninkų, — taip katalikai pravardžiuoja protestantus).

Ką gi pagaliau reiškia žodis "staba"? Kadaise K. Būga tai nagrinėjo savo straipsny "Dievaitis — idolum" (1908). Man atrodo, kad "staba" reiškia ne tik dievaico stovylą, bet tuo vardu gali būti vadinami ir kiti garbinami arba, senu žodžiu tariant, palabinami dalykai: medis, akmuo ir apskritai bet kokia "dievė" (=dievystė).

Sakysim, Prūsų hercozas savo dekretu, išleista 1578 m. grynai lietuviškom aplinkėm, taip rašė: "Daug kuršių ir lietuvininkų mūsų šio valdžiaus Ragainės ir Tilžės didį dievį arba statų garbinimą daro arba laiko atkandami gojus, afieravodami bernelius vaško arba sarnius kokius iš vaško padarytus ir paveikslus bandykščio (gyvulių) kokio darančius ir kitus žolinius arba žiniavimus bei burtavimus laikantis".

Būdinga, kad tarp žodžių "dievių" ir "statų" yra įdėtas jungtukas arba. Visi tie vaško "berneliai", žinoma, galėjo atsirasti ir katalikystės įtakoje, tačiau bet kuriuo atveju nematau pagrindo, kodėl reikėtų baidytis žodžio "stabmeldystė", kai kalbama apie senąjį lietuvių tikėjimą.

VILTIS

laukia jus

talkos!

ORBAN'S FLOWERS

SINCE 1925

WE GROW OUR OWN FLOWERS CORSAGES — HOSPITAL —
FUNERAL & WEDDING FLOWERS
IMMEDIATE CITY WIDE DELIVERY
RAndolph 1-1500
11520 BUCKEYE RD. RAndolph 1-1500

LABIAUSIAI SKAITOMA

KNYGA ?

PUIKUSIS JURGIO JANKAUS ROMANAS "PAKLYDĘ PAUKŠČIAI" I TOMAS — 2.20, II — \$2.60. GABJA. 335 UNION AVENUE, BROOKLYN 11, N. Y.

MUZIKOS NAUJIENOS

ČIURLIONIO. ANSAMBLIO PLOKSTELĖS. MUSICAL COURIER APIE DAINAVĄ. KONKURSUI BUVO ATSIŪSTA 138 OPEROS. DIRIGENTAS PIERRE MONTEUX I EUROPA

Čiurlionio ansamblio vyrų ir moterų chorai jau paruošė plokštelėms 10 dainų. Birželio mėn. įdainuos kelias dainas mišrus choras. Dauguma dainų bus iš paskutiniojo ansamblio repertuaro. Plokštelių gamybą numatoma baigti šį rudenį.

B. Smetonienė, kuri yra Clevelando muzikos mokyklos mokytoja, vasaros metu turės gausią jaunųjų pianistų klasę. Šiuo metu be keliolikos amerikiečių yra užsiregistravę ir 12 lietuvių.

Amerikos muzikos žurnalai gražiai pamini latvių trio, kurį sudaro trys žymūs muzikai: Viktoras Žiedonis — smuikininkas, Dzidris Treimanis — čelistas ir Valdemars Melkis — pianistas. Trio, susikūręs 1950 m., atliko keliolika koncertų JAV ir Kanadoje.

Musical Courier, New Yorko muzikos žurnalas, gegužės 15 d. numeryje gražiai paminėjo DAINAVOS ansamblio koncertą, įvykusi Carnegie Hall, New York'e, balandžio 20 d.:

Lietuvių ansambliu, susidedančiu iš 80 dainininkų ir sokejų, apsirėngęs senoviskais tautiniais drabužiais, palydimas istorinių tautinių instrumentų orkestro, sukūrė scenoje spalvingą parvėkslą ir pripildė didžiųjų salė kerinčių, skundu bei gaila trykstančių dainų.

Ši grupė keliauja iš savo tėvynės, kur ji anomis laimingomis dienomis buvo sukurta. 1945 m. po karo, vadovaujant Stepui Sodeikui, ji buvo atgavinta Vakarų Europoje. Amerikos okupacinių pajėgų globojama, ten surengė apie 500 koncertų ir 1949 emigravo į JAV. Atlikusi keletą pasirodymų, pereiną sezoną debiutavo Chicagoje.

Šios nepaprastos programos ilgesinga muzika, tautiniai šokiai, senoviški instrumentai, įdomūs paskiri choro personažai ir vadovai buvo tikrai malonus meno įvykis.

Kongreso bibliotekai Washingtono amerikietis Fritz Kreischer padovanojo smuiką, kuris padarytas 1773 metais žymaus smuikų meistro Guarnieri.

Columbia universiteto metinė 1000 dolerių muzikos premija už ypatingus nuopelnus Amerikos muzikai šiais metais paskirta dirigentui Leopoldui Stokowskiui.

Salzburgo Mozarteurno direktorius Zueriche atrado dar nežinomą Mozarto kompoziciją fortepionui. Spėjama, kad šis kūrinys parašytas 1776 m., kai Mozartas lankėsi Šveicarijoje.

1951 m. laimėjusi tarptautinį konkursą opera "Proserpina e lo straniero" po premjeros Milano La Scala operoje. Viso pasaulio muzikos kritikų buvo labai gerai įvertinta, nors La Scalos publikai ji ir nelabai patiko. Konkursui buvo atsiųsta 138 operos. Premijotąją operą, atplėšus Milano teisme slaptumo voką, pasirodė parašė argentinietis kompozitorius Juan Jose Castro, kuris gyvena ištremime. Jam išmokėta 6000 dolerių premija.

Septyniolika metų dirigavęs San Francisco simfoninį orkestrą dirigentas Pierre Monteux iš to orkestro pasitraukė. Balandžio 10-12 d. jis davė atsistatymo koncertus — Beethoveno Devintąją simfoniją. Sujaudinti žiūrovai kelė ilgus ovacijas. Nežinomas geradaris paskutinio koncerto metu orkestrui įteikė 25.500 dolerių dovaną.

Sekantį sezoną dirigentas P. Monteux išvyksta su Bostono simfoniniu orkestru gastrolių į Europą.

Clevelando simfoninis orkestras spalio 9 d. atidarys sukaitytinį 37-įjį koncertų sezoną. Orkestro vadovu ir dirigentu pakviestas G. Szell. Sukaktuvinio sezono metu kai kuriuos koncertus diriguos pasaulio įžymybės — Leopold Stokowski, William Steinberg ir Igor Stravinski. Dvi savaitės bus skirtos vaikų koncertams.

Programoje numatomi Igor Stravinskio kūriniai, Verdi Requiem, Mozarto piano koncertas ir kt.

J. Stpž.

PAIESKOJIMAI

AUBAITIS Eduardas, iš Kelminių — Padgelumbiškio km., Marijampolės ap.

BAKSYS Jurgis. ČEPKAUSKAS Antanas ir ČEPKAUSKAITĖ-LUKOWSKA Stefania, iš Aikščių ar Mileikų k., Čekiškės v., Kauno ap.

IVANAUSKAS Kostas, iš Liepeliuonių k., Stakliškių v., Alytaus ap.

IZDONAVIČIUS Benediktas, iš Plikšalo k., Laukuvos vl., Tauragės ap.

JUSKEVIČIŪTĖ-KACKA Antanina, iš Krekenavos par., Panevėžio ap.

KACKA-JUSKEVIČIŪTĖ Antanina, iš Krekenavos par., Panevėžio ap.

KUKTA Jonas, iš Godūnių k., Kurklių v., Ukmergės ap.

LUKOWSKA-ČEPKAUSKAITĖ Stefania ir ČEPKAUSKAS Antanas, iš Aikščių ar Mileikų k., Čekiškės v., Kauno ap.

MACIAUSKAITĖ Katrė ir vyras Juozas, kurio pavardė nežinoma, kilę iš Trakėnų dv., Kalvarijos v., Marijampolės ap.

MATUIZA Aleksandras. MIKAILA Jonas, iš Pakruovų k., Stakliškių v., Alytaus ap.

PAULAIŠKINĖ-VENCKUTĖ Rozalija, iš Viekšnių parap. STALIULIONIS Aleksas, iš Liepeliuonių k., Stakliškių v., Alytaus ap.

Jieškomieji ar apie juos turintieji bet kurių žinių prašomi atsiųpti Lietuvos Generaliniam Konsului šiuo adresu:

CONSULATE GENERAL OF LITHUANIA
41 West 82nd Street
New York 24, N. Y.

Ginamųjų Vilniaus miesto sienų nugriovimas

(1799-1805)

Leonid Žytkowicz

Vertė Marijus Blynas

(2)

Keturi sekantieji vartai: 3) Vilniaus, 4) Trakų, 5) Aštriejų (Aušros) ir 6) Spaso yra išvardinti 1503 metų privilegijoje, todėl manoma, kad greitai po to turėjo būti pastatyti, tai reiškia — dar prieš 1522 metus. 7) Rudninkų ir 8) Subačiaus tikriausiai taipgi buvo pastatyti kartu su ankščiau minėtais vartais, kaip svarbūs atsižvelgiant į anuo metinius kelius; apie pirmuosius iš jų išgirstame prieš 1557 metus, apie antrus — 1528 metais.

(Raudininkų vartai stovėjo to paties vardo gatvės susikirtime su Pylymo gatve; Subačiaus — to pat vardo gatvės ir Bokšto gatvės kampe yra plytų ir akmenų mūro fragmentas, dabar sudaręs gretimai esančios nuosavybės tvoros dalį, paremtas atramomis, kurias — atrodo — galima laikyti Subačiaus vartų likučiais. — M. Lowmianska. Vieninteliais Subačiaus vartų pėdsakais šandien yra dideli akmenys sienos kampe prie Subačiaus ir Bokšto gatvių sankryžos iš vienos pusės ir iš kitos — kitoje gatvės pusėje esančio namo senoviniai skliautuoti požemiai. Žiūr. prof. J. Kłos. "Wilno" Przewodnik. 1937. Vert.).

Pagaliau — paskutiniai 9) Bernardinų vartai, pirmą kartą paminimi tik 1593 metais.

Labai mažai turime medžiagos apie vartų ir sienų vertę ir išvaizdą. Vien tiksliai vertingos Smuglevičiaus akvarelės iš 18 amžiaus galo, suteikia galimybę atkurti Vilniaus fortifikaciją išvaizdą prieš jų nugriovimą; — pasinaudosime jomis tinkamoje vietoje.

Senieji vaizdai, anksčiau minėtas Brauno planas, 1604 metų Tomo Makovskio raiziniai ir keletas kitų paskelbtų "Wilno i žemėlapis" leidinyje, neleidžia prieiti prie jokios pozityvios išvados.

Be anksčiau minėtų vartų, iš kurių — atrodo — šlapieji, Totorių ir Bernardinų neturėjo sutvirtinimų pobūdžio (palyginti Getkanto planą: visi vartai, išskyrus tris išvardintus, yra pažymėti išsikišę nuo lauko pusės iš sienos. Pagaliau Bernardinų vartai stovėjo prie sustiprintos Bernardinų bažnyčios, o šlapieji ir Totorių — netoli Žemutinės pilies, tad jų sustiprinimas galėjo būti nereikalingas), stiprino Vilniaus sienas sekantieji bokštai:

1) Apvalusis, tarp Aštrijų ir Rudninkų vartų, stovėjęs maždaug šandieninių Arklių ir Bazilionų gatvių susikirtime; 2) Bokšto — truputį į šiaurę nuo Subačiaus vartų; jis gal būtų užsiklęs iš seniau ten buvusių sustiprinimų. (Seeno Bokšto pamatas, pasikeitusiam pavidale užsiliko ligi šio laiko; iš jo yra įėjimas į požemius, kurių paskirtis ir pastatymo laikas iki šiol neišaiškinta. M. Lowmianska). 3) ir — atrodo — be nustatytos vardo bokštas prie Spaso cerkvės. Visi jie, Getkanto pažymėti, turėjo būti pastatyti prieš 1648 metus.

Iš ankščiau minėto aprašymo aiškėja, kad Vilniaus fortifikacijos, palyginant su kitų miestų sustiprinimais, atrodė menkai. Vienok reikia pažymėti, kad apsigynimo vertė didėja dėl patogios miesto, esančio dviejų upių santakoje, padėties. Nuo Aštrijų vartų, kaip pažymi Getkantas, Vilnius turėjo kaip ir griovį, sudarytą upokšnio susiliejančio toliau su Kačergos upeliu, įtekanti į Vilnelę šalia šlapųjų vartų (tai buvo vadinamas Vingrių šaltinis. Kačergos upelis dabar yra kanalizuoatas ir teka po žeme. Vert.). Taipgi jų vertę pakėlė dar ta aplinkybė, kad 16 amžiuje karo mense įvyko svarbus pasikeitimas, kaip pasako ir ugnies ginklą, ypatingai armoję, išplėtimo padarė. To akivaizdžiai Vilniaus fortifikacijos buvo geriau pritaikintos naujai gynybos sistemai, nei tikro viduramžinio tipo sienos.

Viduramžių gynybos sistema rėmėsi smogimu priešui iš viršaus. Tuo tikslu viršutinės mūsų dalys buvo iškišamos prieikin ir per angas grindyse, vadinamas machikulomis, smogiama priešui metant ant jo akmenis arba trinkas, liejant dervą, pilant karštą vandenį arba istipintą šviną. Nekartą tam tikslui statė hurdiejas arba kabančias išorinius prieangius, pradžioje medinius, nuo 14 amžiaus mūrinius. Geresniais pavyzdžiais šandieniniai, pavyzdžiui streleis, buvo statomi blankai — tai yra krenelazai arba dantys sienos. Prie tokio gynybos sienų aukštumas turėjo didesnę reikšmę, nes apsaugino priešui lipimą kopečiomis. Sienų storumo mažiau rūpinasi, kadangi senovinių mašinų metimui švediniai, aiškus dalykas, negalėjo jų pramušti. Nuo artilerijos panaudojimo laikų pasikeitė ir apsigynimo būdas. Nyksta — kaip nenaudingos — hurdiejos ir machikulos, sienos daromos masyvesnes atremti armoję apsaudymams. Statmeninis gynybės uždavimas vietai išilginiam ir flankiniam — šoniniam. Vartai yra ryžtingai iškišami į priekį ir aprūpinami šaudymo angomis, kad būtų galima iš šono naikinti puolantį priešą. Sienų pamatai būtinai apsaugojami grioviu arba baslių tvora.

Vilnius, stovintis senosios vakarų civilizacijos pakrastyje, vienok taip sustiprintas tik 16 amžiuje, turėjo civilizacinės jaunystės pasekoje tam tikrus charakteringus viduramžinio atsilikimo pėdsakus.

Pagaliau reikia pažymėti, kad priešas, kurio Vilnius galėjo tikėtis prie savo sienų, dar nesitvarkė naujais puolimo būdais, — nes miestas susistiprino visų pirmą prieš totorių. Vilniaus sienos turėjo machikulą, ką — pavyzdžiui — parodo Subačiaus vartų išvaizda, kurie nebuvo reikšmingiau perdirbti.

Ar tos machikulos buvo per visą sienų ilgį — nežinome. Gal būtų, kad buvo medinės kurdiejos. Aple nauja laikas įtaka liudija vartų bei bokštų iškišimas iš sienų ir jų aprūpinimas šoninėmis šaudymo angomis flankiniam apsigynimui. Buvo statomi, atrodo, apsauginiai pylimai ir baslių tvoros, kurios vėliau, dėl neprižiūrėjimo byrėdavo ir nykdavo; taip, pavyzdžiui, buvo 1648 metais laike įtemptų santykių su Maskva. (Iš viso miestas savo ginamąją sieną nelabai stropiai prižiūrėjo. Pavyzdžiui, 1522 metais Zigmantas I atleido miestą nuo sargybos pareigų piliję,

VLIKo teisinė padėtis

DR. M. ANYSAS

VLIKas susideda iš 7 seniau Lietuvoje veikusių partijų ir trijų rezistencinių organizacijų.

I VLIKą įeina: Krikščionių demokratų, Ūkininkų sąjungos, Socialdemokratų partijos, Valstiečių liaudininkų, Darbo federacijos, Ūkininkų partijos ir Tautininkų (Tautinio sąjūdžio).

Iš rezistencinių grupių į VLIKą įeina: Lietuvių frontas, Lietuvių vienybės sąjūdis ir Laisvės kovotojai.

Viršui minėtų partijų vardu veikią asmenų nepaieina iš kokių neseniai įvykusių demokratinių rinkimų, kuriuose rinkėjai jiems būtų davę politinį mandatą, bet be išimties yra tik laisvai susirinkę asmenys, pasistatę partijų priekšakyje ir, tariai kalba jų partijų narių vardu. Nežinia, kokias gyventojų mases jie turėtų už savęs, jeigu būtų pravesti laisvi ir demokratiniai rinkimai Lietuvoje. Dar reikia pažymėti, kad viršuje suminėtos partijos, išskyrus Tautininkus, oficialiai neveikė po 1926 m. gruodžio mėn. 17 d. perversmo ligi Lietuvos okupacijos.

Dar mažiau yra apčiuopiamos rezistencinės grupės, kurios savo gimimo datą išveda iš okupacijos laikų. Apie jas bendrai nėra jokių duomenų, iš kurių būtų galima spręsti, kokios gyventojų masės jas dabar remia.

Kokio nors teisinio statuso VLIKas neturi, nei privatinėje, nei valstybinėje ir nei tarptautinėje teisėje. Kas liečia privatinę teisę, VLIKas net nėra, pagal jo gyvenamosios vietos įstatymus įrašyta draugija — Eingetrager Verein. Tokiu būdu jis neturi nei valdybos, kuri jį galėtų teisme arba ir kitur teisėtai galiojančiai atstovauti. VLIKas negali įgyti nejudomo turto savo vardu ir galiausiai jis neturi teisės kaip juridinis asmuo kelti bylą ir jam tokie negali būti keliami. Net butas Paryžiuje, nuomuojamasis Vykdomoj Tarybai, buvo sutartas prof. Kaminsko vardu, kaip neseniai iš

laikraščių sužinojome.

Iš išdėstyto seka, kad privatinės teisės akimis žiūrint, VLIK yra laisvas susibūrimas privatių asmenų siekti tam tikrų politinių tikslų, veikiantis be jokio juridinio pagrindo.

Valstybinės teisės atžvilgiu VLIKas taip pat neturi jokio statuso. Jis nevaldo nei kiek Lietuvos teritorijos, iš kurio fakto būtų galima jam išvesti vyriausybinių funkcijų.

Tarptautinės teisės subjektais VLIKas irgi nėra. Jokia suvereninė valstybė VLIKą ligi šiol nėra pripažinusi. VLIKas neturi jokios teisės veikti tarptautiniuose valstybių santykiuose. Ir Jungtinės Amerikos Valstybės, kurios ligi šiol pripažįsta Lietuvos diplomatinį korpusą, VLIKas neturi jokio pripažinimo. Iš p. Kaminsko pranešimų Kanadoje sužinojome, jog VLIKas ir iš JAV užslusių lietuviškų pinigų nieko negauna.

VLIKAS NERA EGZILINĖ VYRIAUSYBĖ

Iš p. Kaminsko pranešimų Kanadoje toliau sužinojome, kad VLIKas kartu su Vykdomoja Taryba save skaito egziline vyriausybe ir kaip tokia jis reikalauja iš Nepriklausomos Lietuvos užsilikusių valstybės pareigūnų paklusnumo jo pareidymams, pvz., iš pasiuntinių ir konsulų.

Kaip jau anksčiau išdėstyta, VLIKas neturi jokio statuso privatinės, valstybinės ir tarptautinės teisės atžvilgiu. VLIKas ligi šiol iš niekur negavo panašaus pripažinimo. VLIKo bandymai sueti į kontaktą su savo būstinės vyriausybe nepasisekė, nes Vakarų Vokietijos vyriausybės organai nepriėmė VLIKo atstovų, bet priėmė diplomatinį šefą. Į VLIKo sveikinimus Naujoms Metams vokiečių kanceliarija dr. Adenauer neatsakė. Ne VLIKui Bonnos vyriausybė da-

vė progos prabilti į vokiečių tautą, bet tarptautiniai pripažintam Lietuvos atstovui, diplomatinio šefui p. Lozoraičiui.

Prašytos audencijos pas Italijos ministerį pirmininką de Gasperi VLIKo komisija nesusilaikė ir grįžo iš Romos tuščiomis rankomis. Kiekvienas diplomatinio kiek patyręs asmuo žino, kad toks delsimas priimti yra aiškus nepripažinimas. Ir Paryžiuje genocido reikalu memorandumo teko pasirašyti ne VLIKui, bet tarptautiniai pripažintam ministeriui Lozoraičiui.

Šitie suminėti įvykiai aiškiai parodo, kad VLIKas iš esmės nėra joks tarptautinės teisės subjektas, kad jokia suvereninė valstybė VLIKą tokiu nėra pripažinusi ir kad jis neturi jokios teisės veikti tarptautinės teisės rėmuose. Visi priešingi aiškinimai iš VLIKo pusės yra visiškai nepamatuoti.

Valstybinės teisės srityje VLIKas irgi neturi jokio statuso, nes VLIKas nėra joks parlamentas ir Vykdomoji Taryba nėra jokia vyriausybė, kaip ji save mėgsta tituluoti. Vykdamosios Tarybos statusas niekuo neskiriasi nuo Vliko, kurio organais ji yra. Nei VLIKas ir nei Vykdomoji Taryba nevaldo jokio Lietuvos žemės sklypo, iš ko jie ipso jure sau galėtų išvesti vyriausybės funkcijas. Toliau, abu organai neturi jokio tarptautinio pripažinimo, kuris jiems duotų egzilinės vyriausybės charakterį. Abiejų organų titulavimas parlamente ir vyriausybė yra be fakto ir be teisinio pagrindo.

Veikiantiems iš prieškarinių laikų Lietuvos diplomatams ir konsulams VLIKas negali būti jokiu perdetinui ir neturi jokių teisių jiems duoti įsakymų ar iš jų reikalauoti paklusnumo. Nei vienas nei kitas minėtų organų neturi teisės atšaukti legalines Lietuvos vyriausybės paskirtas Lietuvos diplomatus ir jų vieton skirti naujus asmenis. Šitą galę padaryti tik tokia vyriausybė, kuri savo paskyrimams ras ir tarptautinį pripažinimą.

Suprantama, jog VLIKas ir Vykdomoji Taryba gali su diplomatinio korpusu bendradarbiauti ir šitie su jais. Visi kiti abiejų organų užsimojimai yra aiškus savo teisinės padėties nesupratimas, iš jo išeinąs kompetencijos peržengimas ir galiausiai konfliktas, kurį dabar pergyvename.

Iš p. Kaminsko pranešimų Kanadoje toliau aiškėja, kad vyriausybės sudarymas VLIKe dar nesprendžiamas. Iš kitų šaltinių žinoma, kad VLIKas greitai eisiąs ir prie šito. Net, jeigu VLIKas eitų ir prie šito žygio, jo padėtis iš esmės niekuo nesiskirtų. Dabartiniu metu tai būtų smūgis į tuštumą. Egziline vyriausybė reikia gauti ir tarptautinį pripažinimą. Tam laikas dar nėra pribręęs. Toks žygis galėtų dar daugiau sukomplicuoti ginčą su diplomatinio šefu ir su didele dalimi Lietuvos visuomenės.

VLIKAS IR LIETUVIŲ VISUOMENĖ

VLIKo ir lietuvių visuomenės santykiai nėra jokia teisiniai pagrįsta padėtis, bet grynai faktinis pasitikėjimo klausimas. Kaip jau anksčiau matėme, VLIKas nėra joks vyriausybinių organas, kuris būtų užvaldęs kraštą ir iš kurio vyriausybės galios krašto gyventojai negalėtų pasiluoti. Atvirkščiai, abiejų faktoriai gyvena tremtyje, toli už Lietuvos ribų. Neklysi, jeigu tvirtinsiu, kad didžiausią dalį reikalingos paramos VLIKas turi semti iš emigracijoje gyvenančios lietuviškos visuomenės. Iš šio fakto daroma išvada, kad VLIKas turi taikytis prie bendro lietuvių visuomenės politinio nuro. Atvirkščiai darant, išeitų vieno politinio organo diktatūra, kurią VLIKas viešai neigia, bet priimta kitiems. Su tokiais diktatūros tendencijomis, reikia griežtai kovoti, negalima prileisti net ir tremtyje. Visas diktatūros neigimas puses neperseinausiai patys pergyvenome.

Toliau galima daryti išvadą, kad lietuvių visuomenei nėra jokių teisiųjų kliūčių nutraukti tokiame organui savo pasitikėjimą ir sukurti naują, demokratinį organą, pajėgiantį konkrečiai ir konstruktyviai dirbti.

Iš p. Kaminsko pranešimų Toronte pripažino, kad pastaruoju laiku iškilo VLIKo nesklaidumai, kurie skaldo emigracinę visuomenę ir išaukia opoziciją, ir net siūlymus sukurti naują Lietuvai išlaisvinti organą.

Iš reikalų įsigilinant iškyla klausimas, ar okupacinių armijų prispaušta Vakarų Vokietija yra tikra vieta Lietuvos išlaisvinimo organui įsikurti ir ar nebūtų daug naudingiau jį perkelti į Jungtinės Amerikos Valstybės, kurios Lietuvos okupacijos nei de facto ir nei de jure nėra pripažinusios ir Lietuvos, diplomatinį korpusą traktuojančių lygiomis teisėmis su laisvomis valstybėmis. Šitame krašte yra ir galingų organizacijų, kurios Lietuvos reikaluose gal daugiau nusipelnė negu VLIKas. Grįžtant prie pirmojo pasaulinio karo laikų, vėlesnei Lietuvos nepriklausomybei pamatus dėjo tuometinė Tautos Taryba.

VLIKO IR DIPLOMATIJOS ŠEFO BENDRADARBIAVIMO KLAUSIMAS

Šitas Vliko ir diplomatinio šefo bendradarbiavimo klausimas yra jau gana senas. Jis prasidėjo jau po VLIKo įsikūrimo užsienyje ir visą laiką stovi po nelaiminga žvaigžde. Nenoriu kartoti visus susitikimus, pasitarimus, protokolus ir memorandumus, kurių yra gana daug. Skaitant visą tuo reikalu literatūrą, matomas blaškymasis iš priešingų diplomatinio šefų grupės VLIKo: p. Lozoraičio diskreditavimas, jam priekaišojimas nepamatuoti ir kartais visai nereikšmingų dalykų ir t.t. Sustosime prie paskutinio pasitarimo, kada VLIKo atstovai tarėsi su diplomatinio šefu Reutlingene,

1951 m. rugsėjo mėn. 2 ligi 12 d. Inicijatyva naujam pasitarimui išėjo iš ministerio Balučio pusės, tikslu suvesti abu organus prie bendro stalo, kad galėtų darniai dirbti tėvynės išlaisvinimo darbą.

Reutlingene tarėsi diplomatinio šefas ministeris Lozoraitis savo ir Lietuvos diplomatų vardu, o VLIKo vardu prof. Kaminskas, J. Makauskis, J. Norkaitis ir T. Šidickis, rezervuodami kiekvienas avo nusistatymą principiniais klausimais, bet siekdami suderinti ir sustiprinti glaudžiu ir praktišku bendradarbiavimu Lietuvos išlaisvinimo veiklą, kaip toje susitarimo preambuloje pasakyta. Reutlingene 10 dienų laikotarpį buvo susitarta:

1. Kad Lietuvos diplomatinio šefas ir VLIKo politinė komisija rinktasi bendrai svarstyti visus politinius ir diplomatinės veiklos klausimus, liečiančius Lietuvos išlaisvinimą ir demokratines Lietuvos valstybės atkūrimą.

2. Pasitarimuose pasiektas bendras VLIKo ir diplomatinio šefo nusistatymas bus perduodamas per diplomatinio šefą Lietuvos diplomatinėms ir konsularinėms įstaigoms. Negalint kur veikti diplomatiniais kanalais arba per diplomatus, kalbamasi nusistatymas bus perduodamas VLIKo taryboms arba kitu sutartu būdu.

3. Tiek VLIKo politinė komisija, tiek ir diplomatinio šefas galės naudotis teise kviesti į bendrus pasitarimus diplomatinės tarnybos narius, o taip pat ir asmenis, kuriuos VLIKas arba diplomatinis šefas laikys kompetentingais ir naudingais svarstant atitinkamus pasitarimų klausimus.

4. Jeigu dėl diplomatinio šefo ir VLIKo politinės komisijos pasiektos bendro nusistatymo atskiri diplomatų ir VLIKas būtų kitokios nuomonės, tai atitinkamas diplomatas arba VLIKas pareikš savo motyvuotą nuomonę, kad VLIKo politinė komisija ir diplomatinis šefas galėtų klausimą dar kartą apsvaistyti. Jeigu VLIKo politinė komisija ir diplomatinis šefas nepasiektų svarstomų klausimų bendro nusistatymo, tuo atveju skirtingos nuomonės bus praneštos VLIKo ir diplomatinio šefo Lietuvos diplomatinėms. Šitas klausimas vėl bus svarstomas pirmo straipsnio procedūra.

5. Turint galvoje VLIKo 1950 m. rugpjūčio mėn. 4 d. nutarimą ir diplomatinio šefo 1951 m. birželio mėn. 25 d. pasiūlymą, veikiama mūsų visuomenės dalyvavimui Lietuvos išlaisvinimo kovoje sustiprinti ir visuomenės paramą pasitvirtinti, šaukia VLIKas ir diplomatinis šefas bendrai konferencijas. Konferencijos dalyviai, darbotvarkė, laikas ir vieta nustatoma diplomatinio šefo ir VLIKo susitarimu.

6. Lietuviškos veiklos vieningumo bei darnumo varden VLIKas ir diplomatinis šefas panaudos visą savo įtaką ir atskiras grupes ir asmenis susilaukti nuo skaidimo informacijų ir žinių, kurios nesiderina su Lietuvos vienybe ir tautiniais interesais užsienyje.

Pasirašė:

J. Norkaitis

St. Lozoraitis
(B. d.)

NEW YORKO VAIZBOŠ BUTE

Birželio 11 d. New Yorko Lietuvių Vaizboš Buto pirmininkas Ks. Strumskis buvo sušaukęs vadovybės posėdį, kuriame be kitų dalyvavo ir Vaizb. Buto Garbės Pirmininkas G. Konsulas Jonas Budrys.

Buvo svarstyta New Yorko Lietuvių biznierių ir profesionalų veiklos pagyvimo klausimai. Dr. Vinikas siūlė suruošti lietuvių biznierių išvažiavimą į Atlantic City, bet klausimas paliktas atviru kol paaiškės kiek atsirastų tokiame išvažiavime norinčių dalyvauti biznierių.

Taipgi buvo svarstytas A. Simučio paruošto PASAULIO LIETUVIŲ ŽINYNO išleidimo finansavimo klausimas, prie ko aktyviai dedasi New Yorko ir kitų miestų lietuviai biznieriai.

N. Y. Liet. Vaizboš Buto išdininkas Juozas Ambrazejus, neseniai šventęs 75 metų sukaktį, išreiškė nusistebėjimą, kad jaunesnieji biznieriai rodo per menką visuomeninį aktyvumą.

LIETUVIŲ TAUTOSAKOS LOBYNAS

Redaktorius — leidejas Dr. Jonas Balyš

Dvi dalys kartu įristos: Dvasios ir Žmonės, 166 sakmės, 126 psl.; Liaudies Magija ir Medicina, 94 psl.

Knyga didelio formato, spalvotas viršelis, pieštias dail. V. K. Jonyno.

Kaina \$3.00.

Gaunama Dirvoje.

(Bus daugiau)

Margučio vasaros šventė

Vaidins Rūtos teatras iš Clevelando

Siemet Margučio vasaros šventė įvyksta liepos 20 d. RIVERVIEW PARK. Jau eilę metų kai Margutis savo VASAROS ŠVENTE sutelkia visas jėgas, kad tą dieną Chicago lietuviai, suėję į mišinišką parką, pasijustų vienybėje.

Riverview Parkas talpina per 20.000 žmonių, turi visus pasilinksminimams reikalingus įrengimus, gerą sceną vaidinimams, šokiams, koncertams. Margučio švenčių dienomis į Riverview Parką suplaukia lietuviai ne tik iš Chicago, bet ir iš tolimesnių Chicago apylinkių. Margučio vadovybė visada parūpina tai dienai gerą programą.

Siemet jos dėmesys ir rūpestis sutelktas į tai, kad liepos 20-tos dienos šventė būtų lietuvių jaunimo šventė. Tuo tikslu pakviestas iš Clevelando Jaunimo Teatras "RŪTA", kuris šventėje su-

vaidins Mykolo Venclausko "Burtininko Pinklėsę". Tai bus pirmoji "RŪTOS" iškila į Amerikos lietuvių sostinę — Chicago.

Pirmasis "RŪTOS" pasirodymas Chicago laukiamas visų ir senų ir jaunų.

Artinantis šventei Margutis savo radio programoj pradėjo lietuviškų pasakų varžybas. Kiekvieną ketvirtadienį ir kiekvieną sekmadienį, šešias savaites iš eilės, Margučio radio programoj bus skaitomos pedagogų parinktos lietuviškos pasakos jaunimui. Jauni klausytojai, prisijungę geriausi bent vienos skaitytų pasakų įvertinimą, gaus atitinkamą premiją VASAROS ŠVENTES metu — liepos 20 d.

V. A.

M Ū S U BENDRADARBIS A. Gasis - Gasiūnas

Albertas Gasis-Gasiūnas, vienas iš jaunųjų "Dirvos" bendradarbių, praėjusią savaitę buvo priimtas į USA piliečius ir baigė Temple University, gaudamas mokslo bakalaurą laipsnį.

Albertas gimė Kaune 1931 m. ir į Ameriką atvyko prieš 6 metus. Ankščiau mokėsi Šiauliu, Innsbruko, Nuertengeno gimnazijose, Benjamin Franklin High School, ir paskutinius ketverius metus, Temple University, Philadelphiaje.

Albertas yra padavęs prašymą, rekomenduojant lietuvių bičiuliui kongresmanui William J. Green Jr. (Demokratas 5th. Dist. Philadelphia), į laivyno karininkų mokyklą, ir taip pat į Pensilvanijos Teisininkų Egzaminių Komisiją (State Board of Law Examiners), kad būtų pripažintas kaip teisių studentas atlikimui studijų ir stažo ruošiantis advokaturai.

ŽINIOS IŠ LOS ANGELES

Tragiškieji birželio įvykiai siemet, kaip ir pernai, Los Angeles mieste buvo paminėti visų trijų tautų — lietuvių, latvių ir estų — kartu.

Birželio 14 d. vakare Patriotic Hall salėje minėjimas pradėtas lietuvių, latvių ir estų dvasiškų maldomis. Po to Vl. Hriškevičius pasakė kalbą. Koncertinėje dalyje iš lietuvių dalyvavo solistė ponia Swaggart — Bartush. Ji

Trėmimų minėjimas Detroite

KONGRESO ATSTOVO
MARKOWICZ KALBA

Detroitie trėmimai buvo paminėti kartu su latviais ir estais. Minėjimas įvyko praėjusią sekmadienį, birželio 15 d., International Institute patalpose. Pagrinde ir atvira atstovo kalba buvo prof. P. Padalskis. Estiškai žodį tarė prof. A. Kasemets, latviškai — S. Rudzitis ir lietuviškai K. Kodaitienė. Svečias kalbėtojas p. Markowicz, JAV kongreso atstovas, pabrėžė, kad ir Jungtinės Valstijos negalės laisvai gyventi, jeigu laisvės nebus visame pasaulyje. Atstovo iniciatyva JAV kongresas emėsi

padainavo tris dainas ir publikai prašant dar ir ketvirtą. Latvių Rygos operos solistas Kaktinš padainavo dvi dainas, latvis Jonsons pagrojo, gi estų choras padainavo tris dainas.

Tos dienos rytą lietuvių uždijo pusvalandžio metu J. Razdavins pasakė įvado žodį, Dr. P. Pamataitis apibūdino įvykių reikšmę, gi operos solistas V. Baltrušaitis padeklamavo ponia Mitkienės, specialiai tai dienai parašytą, eilėraštį. Visas pusvalandis buvo pašvęstas anų bausių įvykių paminėjimui.

nagrinėti Katino skerdynes, kaip simbolį visų už geležinės uždangos esančių kraštų kančių. Ugnina ir ratvira atstovo kalba buvo palydėta karštais susirinkusių plovimais. P. Skotecki, Tautų Anapus Geležinės Uždangos Sąjungos pirmininkas, ragino visas komunistų pavergtas tautas bendrai kovoti už komunistų pavergtos Europos laisvę.

Muzikinėje programos dalyje gražiai pasirodė estų solistė V. Niinemann, latvių choras ir smuikininkas I. Gleške ir Br. Budriūno vyrų kvartetas. Tik mums lietuviams gal nereikėjo verstis savuosius menininkus kartoti programos, kuomet kitos tautybės, irgi stipriai pasirodžiusios, visdėlto laikėsi santūriau.

Neperdidelė Instituto salė buvo pilna dalyvių, nors vien tik iš lietuvių tarpo jų galėjo būti kelis kartus daugiau.

DAINAVA DETROITE

Praėjusią seštadienį į Western Highschool susirinkusių apie tūkstantį žiūrovų Dainavos ansamblys tikrai neapvylo. G. Velickos, St. Sodeikos, I. Eidrigevičiūtės ir B. Pakšto vadovaujami dainaviečiai privertė ne vieną

klausytoją užmirsti kasdienybę ir mintimis paklaidžioti po tą šalį, kur Nemunas žydi... Ne galima pamiršti ir gražių P. Kaupo dekoracijų ir didelių ALB Radio klubo nuopelnų, atkvičiant dainaviečius į Detroitą.

DETROITO SKAUTAI JUDA

Sekanti sekmadienį, birželio 22, Detroito skautai vyčiai ir vyr. skautės rengia iškylą į Detroito apylinkes. Vykstama 9 val. ryto nuo šv. Antano parapijos bažnyčios.

Liepos pradžioje didelis būrys detroitiečių žada dalyvauti p. Bačiūno kurorte, Tabor Farm įvykstančioje akademikų skautų stovykloje.

Gabijos tunto skautės apsiėmė išlaikyti ištisus metus vieną Vasario 16 Gimnazijos mokinę. Tokį pat nutarimą padarė ir "Gel. Vilko" skautų vyčių būrelis, kartu su skautininkais bei akademikais skautais.

Z.

Patark kaimynui

prenumeruoti

DIRVA

Mes duodam ir iškeičiam Eagle Stamps

THE MAY CO'S BASEMENT

KITAS PIRKIMAS!

LOOMCRAFT

Skylutėmis išsiuvinėti
medvilniniai

APATINIAI

Tikrai
garantuoti

extra dydis 1.69

1.39

Stylus A
Modernus apatinis su raiškėlio petnešėm ir skylutėmis siuvinėtu viršum, valanu apacioj. Balti, dydis 32-40.
Extra dydis 42-48 .....1.69

Stylus B
Modernus, su siuvinėtais mezginiais apie kaklą, valanu apacioj. Balti, dydis 34-44.
Extra dydis 46-52 .....1.69

Stylus C
Platus apatinis su 5,5 colio siuvinėtu valanu. Per liemenį suvilkta ir tinkama kiekvienai. Dydžiai: mažas, vidutinis ir didelis. Balti.

Pašto ir telefono užsakymai, užsakant 2 ir daugiau, priimami. Šaukit CH 1-3600
The May Cos Basement Lingerie Department

AR PAŽISTI ŠI KRAŠTĄ?

Kiek karių buvo Baltuosiuose Rūmuose?

Grįžęs į JAV-bes gen. Eisenhoweris nuo birželio mėn. 1 d. atsidūrė naujos kovos sukury ir šį kartą jau ne kaip karys, bet kaip rimtas kandidatas į šio krašto prezidentus. Ligi liepos mėn. 7 d. — respublikonų partijos suvažiavimo (konvencijos) nebeliko daug laiko ir kandidatas Eisenhoweris turės daug pasitempti, kad pasivyti kitą kandidatą — Taftą, surinktų balsų skaičiumi vis dar tebeprimaujantį respublikonų tarpe. Lankymasis įvairiose valstybėse, kontaktai su būsima rinkikais, kalbos (per. šeštadienį Detrote pasakytoji buvo viena svarbiausių) — vis tai priemonės siekti laimėjimo.

Visuomenė tuo tarpu spėlios toliau — ar pateks buvęs generolas į Baltuosius Rūmus? Kiti kels klausimus — ar bus sveika kraštui, kai jis bus valdomas kariškio — profesionalo? Pagaliau, ar Eisenhoweris būtų pirmasis karys, užėmęs taip svarbų šių dienų pasaulio postovį? Ne, Eisenhoweris būtų trečiasis, nes pirmuoju buvo gen. Grant. O prezidentu, prieš patenkant jiems į Baltuosius Rūmus buvusių mūsų laukuose ir po to (ne visi) grįžusių į civilinį gyvenimą buvo net daugiau kaip pusė visų JAV prezidentų — net 17. Štai tų prezidentų pavardės: Washington, Monroe, Jackson, W. H. Harrison, Taylor, Pierce, Buchanan, Lincoln, Johnson, Grant, Hayes, Garfield, Arthur, Benj. Harrison, McKinley, Th. Roosevelt, Truman.

Dabartinis kandidatas Eisenhoweris skiriasi iš visų ligšiol buvusių prezidentų į prezidentus. Jis įsivėlė į politikos sūkurį praslinkus septyneriems metams nuo antrojo pas. karo pabaigos, karo, kuriame jis vadovavo didžiausioms armijoms, kurioms yra vadovavęs karys amerikietis ir jis grįžo vesti rinkiminę kampaniją metus laiko pabuvęs viename karščiausių vad. šaltojo karo postovių ir jau vadovavęs pirmiesiems tarptautinės armijos Europoje daliniam. Dabartinio mūsų lauke Amerikoje Ike, kaip jį populiariai čia vadinama, atsistojo prieš — senų vilkų politikos srity, kaip Taft, — akivaizdoje. Jei respublikonų partija norės jo kaip naujo prezidento, jis rinkiminėje kovoje pasirodys visų savo pajėgumu, jei nenorės — jis bus patenkintas, kaip ir kiti generolai būvę kandidatais sulaukęs progos gauti seniai užsitarnautą poilsį.

Koks buvo kitų prezidentų — karių kelias į Baltuosius Rūmus? Kiekvienam atveju, galime lengvai pripažinti, jis nevyko tokioje šaltojo karo tarp dviejų pasaulių pritvinkusioje atmosferoje kaip šiais metais. Štai praėjo septyneri metai po pralaimėjimo Yorktowne, kai 1783 m. Washingtonas pateko į prezidentus. Praėjo 13 metų nuo New Orleans mūšio, kai po pirmojo pralaimėjimo Andrew Jackson 1828 m. buvo išrinktas prezidentu. Kitiems tie tarpai buvo dar ilgesni — W. H. Harrisonui tas laikotarpis buvo 29 metai. Tačiau Amerikos istorijoje stebime ir kitokių likiminių vingių kandidatų kely į prezidentus.

Štai Zachary Taylor Meksikos kare pasižymėjęs Buena Vista kautynėse 1847 m. jau kitais metais buvo išrinktas į prezidentus. Jo atveju daug kas randa panašumo su Eisenhowerio pasukimu į politiką: Niekas nežinojo, kuriai partijai priklausė Taylor. Jis atmetė dviejų partijų pasiūlymus ir pasiryžo eiti su tuometine whigų partija. Jo politiniu priešininku buvo Henry Clay, kurio šalininkai visokeriopai

spaudė Taylorą pasisakyti pagrindiniais rinkikams rūpimais klausimais, panašiai kaip šiuo metu buvo remiamas prieš sienos Eisenhoweris. Taylor, remiamas ir demokratų, pagaliau laimėjo, bet jau antraisiais savo prezidentavimo metais mirė.

Šalia Tayloro kitas tikra šio žodžio prasme profesinis karys Baltuosiuose Rūmuose buvo gen. Ulysses S. Grant. Visi kiti buvo arba politikai, advokatai arba kitų profesijų vyrai. Grantas pateko į prezidentus 1868 m., tuo metu, kai tautai buvo nusibodę įvairūs politikai ir kai ji norėjo atmainų. Tarp Grant'o ir Tayloro dar buvo gen. Pierce kaip kandidatas, laimėjęs prieš kitą generolą W. Scottą. Po Civilinio Karo į Baltuosius Rūmus dar pateko kariai Hayes, Garfield ir B. Harrison, visi išrinkti netikėtai, kaip vad. "dark-horse" kandidatai, respublikonų suvažiavimuose nepavykus išrinkti daugiausia balsų gavusių kandidatų.

Theodore Roosevelt (nepainioti su priešpaskutiniu prezidentu) buvo paskutinis šiame sąrašė, bet jau kaip ne generolas, o pulkininkas. Jo kelias į prezidentus iš Ispanijos — Amerikos karo vedė į gubernatoriaus vietą New Yorko valstybėje ir iš čia į viceprezidentus ir prezidentus. Nuo T. Roosevelt'o laikų į Baltuosius Rūmus pateko jau žmonių prieš tai dirbę civilinėse įstaigose. Jei Eisenhoweris būtų išrinktas, tai jis po minėto Roosevelt'o būtų antrasis karinis didvyris — prezidentas.

Toji pati istorija dar pamoko, kad krašto politikai paprastai prezidentu nori turėti tokį žmogų, kuris pagal jų užgaidas galėtų vesti politinį žaidimą. Tai, aišku, turėtų apskunkinti Eisenhowerio padėtį pakeliui į Baltuosius Rūmus. Harrison ir Taylor buvo išrinkti partijai norint būtinai pasiekti laimėjimo, Grant'o vardas turėjęs išlaikyti respublikonus nuo subyrėjimo, o kiti kariai — prezidentai prieš būdami išrinkti ejo įvairias politines pareigas, buvo Kongrese, gubernatoriais ir t.t.

Visa eilė karinių didvyrių dėl jo pastangas patekti į Baltuosius Rūmus, kai kurie iš jų net po tris, keturius kartus (Scott) ir... vis pralaimėdavo, nes partijų politikieriai kai tik pastebėdavo, kad gali laimėti be karinių vardu, nuo jų nusisukdavo. Gen. Eisenhowerio vaidmuo šį kartą kiek skirtingas, jis ypatingai energingai nekovoja ir vis tvirtina, kad viskas priklauso nuo partijos, kuri jo nori ir nuo jo draugų. Europoje pasirodęs kaip didelių gabumų karys ir kaip neeilinis diplomatas savo sunkiam ir nedėkingame postovy Paryžiuje, gerai išstudijavęs Amerikos politinę istoriją, jis šiuo metu savo asmens patrauklumo ir draugiškų, intymų pasikalbėjimų dėka skina kelią į kandidatus, kuriuos išrinkti Chicago respublikonų suvažiavime.

KLAUSIMAI — ATSAKYMAI

Ar prez. A. Lincolnas mirė savo mirtimi?
Šis Amerikos prezidentas, laikomas vergijos panaikintoju ir viena humaniškesniųjų asmenybių pasaulyje, 1865 m. D. Penktadienį buvo pasikėsintojo Booth pašautas Fordo teatre Washingtono ir kitą dieną mirė.

Kiek negrų krašte, kiek Chicagoje?

Jų šiuo metu Amerikoje bus apie 15 mil. Chicago laikoma didžiausiu jų susibūrimu — nors oficialiais duomenimis mažiau, bet jų gali būti apie 1 mil.

Parengė V. AL.

METAI NUO KAZIMIERO VILKO MIRTIES

Birželio mėn. 11 d. suėjo metai, kai eidamas 68 metus, po ilgos ligos, 321 Vallette, West Palm Beach, Fla. mirė Kazimieras Vilkas.

Kazimieras Vilkas buvo kilęs iš Naujasodžio kaimo, Panevėžio valsčiaus. Į Ameriką buvo atvykęs 1903 metais. Pradžioje gyveno Joliet, Ill. vėliau Michigano valstybėje ir prieš išvykstant į Floridą, Detroitą.

Kazimieras Vilkas su savo žmona Ona išaugino 4 sūnus ir vieną dukterį, kurie išleisti į mokslą ir savistoviai įsikūrę.

Ona Vilkas, gyvendama Detroito yra daug dirbusi Lietuvos reikalams, talkinusi organizaciniame lietuvių darbe. Dabar ji gyvena Floridoje ir taip pat yra nuolatinė Dirvos skaitytoja. Metai nuo Kazimiero Vilko mirties

CHICAGIECIAI, ĮSIDĖMĖKITE

DR. ANTANAS RŪDOKAS, O. D.

tikrina akis, pritaiko akinius, keičia stiklus
4701 S. Damen Ave. Chicago 9, Ill.
(47-sios ir Damen kamps)
Priima 6-9 val. vak.;
šeštad. 10 v. r. — 6 v. v.; trečiad. tik susitarus. Tel. YA 7-7381

TAUPTYTI GALITE IR LAIŠKAIS!
TAUPLYKITE PAS SAVUS!

STANDARD FEDERAL

STIPRIAUSIA TAUPYMO ĮSTAIGA
AMERIKOJE MOKA AUKŠTĄ DIVIDENDĄ

TURTAS ..... per \$31,000,000
ATSARGOS FONDAS ..... „ \$ 3,000,000

STANDARD FEDERAL SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION OF
CHICAGO

4192 Archer Ave., Chicago 32, Ill.

JUSTIN MACKIEWICH, prezidentas • Telef. Virginia 7-1141
Istaigos valandos: Kasdien nuo 9 ryto iki 4 val. po pietų,
ketvirtadieniais nuo 9 ryto iki 8 vakaro,
trečiadieniai uždaryti.

SENIAU IR DABAR

K. S. KAPRIUS

SILPNĖJA DIDŽ. BRITANIJA

1941 metais, Clevelande, priimančiam Lietuvos prezidentui, dalyvavęs vietos Britų vicekonsulas išreikšė užuojautą mažai Lietuvai, sakdamas, kad ir Britanija skaitosi prie mažų valstybių... Tas jo pasakymas skaudžiai gali išpildyti: Britanija gali likti viena savo salose, kaip tai paskelbė dabartinis ministras pirmininkas Churchill birželio 11 d. spaudos atstovų susirinkime.

Churchill pareiškė, kad Britanija eina silpnyn ekonominiu, ir visos galimos jėgos turi būti sujungtos padėčiai gelbėti. Dar labiau Anglijai silpnėjant, pasakė Churchill, nuo jos gali atsimesti visos jos dominijos ir Anglija liktų pati viena, sumažėjusi, ekonominiu smukus, salų valstybė.

TAFT-HARTLEY AKTAS

Prezidentas Truman birž. 10 kreipėsi į Kongresą prašydamas specialiu teisų tvarkyti plieno streiką. Kongresas prezidento reikalavimą atmetė, teigdamas, kad yra atitinkamas tam tikslui Taft-Hartley įstatymas, kuriuo prezidentas privalo pasinaudoti.

Bet vykdant savo keistą politiką, ir pataikaudamas unijos vadovybei Trumanas to akto purtosi. Mat, tas aktas leidžia patiems darbininkams visai slapta budu balsuoti, priimti ar atmeti, geriausia darbdavių siūlomą alyginimą. Unijos vadai gi nori kontroliuoti padėtį ir darbininkus, neduodant jiems pasisakyti savo nuomonę, nes tada ne unija kontroliuotų darbininkus, bet darbininkai būtų savistoviai sprendėjais.

Kartu unijos vadai ir Trumanas nori priversti plieno darbuose įvesti uniją, kad nesantis unijos narių negalėtų gauti darbo. Taft-Hartley aktas nusako, kad darbininkas, gavęs darą, gali su laiku įstoti į uniją.

GAUSUS KVIEČIŲ DERLIUS

Pietvakarinėse valstybėse, kur auginama daug javų, šių metų kviečių derlius jau pradėtas kirsti (įpjūtis prasideda iš pietų ir palengva slenka į šiaurines valstybes, kur grūdai sunoksta kiek vėliau).

Šių metų kviečių derlius numatytas: 1,326,157,000 bušelių, tik 33,000 bušelių mažiau, negu buvo rekordiniai 1947 metais. Pernai kviečių gauta 987,474,000 bušelių. Šių metų derlius viršys vidutinį derlių 241,000,000 bušelių. Žinoma, gali būti dar ir javų sunaikinimų, kol galutinai kviečiai bus baigti kirsti — apie šventą Oną. (Palyginimas: 1 bušelis — 32.24 litrai).

Numatyta gausus derlius ir kitų žemės ūkio produktų, ypač pašarinių javų.

CIGAREČIŲ "DERLIUS"

Agrikultūros departamentas taip pat skelbia, kad cigarečių per metus surūkyta rekordinis kiekis — net 421 milijonas. Bet, sako, 1952-53 metais numatyta dar didesnis cigarečių sunaudojimas.

Toks didėjantis cigarečių naudojimas aiškinama, įprastiniu moteris rūkyti, sumažėjimas rūkymas pypkėmis ir namie daromų cigarečių.

NAUJAS SOVIETŲ ATSTOVAS

Kremlius paskyrė Amerikai kitą ambasadorių, G. Zarubiną, tą patį, kuris buvo ambasadorium Britanijai ir Kanadai, kai

me bylą prieš "Draugo" redaktorių kun. P. Bučį už šmeižimą, kad naudojamos surinktos aukos Lietuvos karo nukentėjusiems šelpiti.

1918, birž. 26 — "Draugas" išskėlė šūkį, kad "katalikas neprivalo šelpiti nei vieno žmogaus, nei jokios organizacijos, nei partijos, kuri priešinasi tikėjimui, bažnyčiai ir tautai".

1919, birž. 25 — Foreign Language Association suskautė visų ateivių laikraščius; lietuvių laikraščių rado 30, ir pastatė lietuvių lygiam apšvietos laipsnyje su prancūzais ir švedais.

1920, birž. 20 — Atstovas Jonas Vileišis praneša išrūpinęs Lietuvos piliečiams, grįžantiems Lietuvon, paliosavimą "income tax" mokesį nuo 1919-1920 metų, kas sudarė dideles sumas pinigų.

1921, birž. 15 — Atstovo Jono Vileišio vieton atsiųstas V. Čarneckis užėmė Lietuvos ministro pareigas.

1921, birž. 17 — Kauno "Varpo" bendrovės atstovas Dr. D. Alseika iš Amerikos lietuvių surinko apie \$15,000, pirkusių "Varpo" akcijas.

1921, birž. 21 — Cituojama Kauno "Lietuvos" Nr. 114, kad Lietuvos Gynimo Komitetui Amerikos lietuvių sudėjo aukų \$75,000. Daug pasidarbavo: Jonas Vileišis, pulk. P. Zadeikius, kun. J. Žilias finansinė misija, kuriai amerikiečiai pasitiekė.

1921, birž. 21 — Amerikos valdžia nutarė Lietuvoje įsteigti pirmutinį savo konsulatą.

1921, birž. 25 — Pirmutinio Lietuvos atstovo Jono Vileišio išleistuose, atgal į Lietuvą, New Yorke suruošto vakarėnė dalyvavo apie 150 veikėjų. Katalikai ir socialistai tas išleistas ignoravo.

1922, birž. 15 — Amerikos valdžios statistika pabrėžia, kad kitataučių laikraščių žydėjimo laikotarpis buvęs 1884-1920, nes tada ėjo 344 laikraščiai. 1922 m. jau buvo užgesę 3186 laikraščiai.

1922 birž. 17 — Neu Yorke įvyko Lietuvos Piliečių Sąjungos (palyginama dabartinei kuriamai Amerikos lietuvių Bendruomenei) suvažiavimas. Atstovai tarėsi ar pasiduoti naujo atstovo V. Čarneckio vykdomajai tos organizacijos likvidacijai. Nutarė dar laikytis ilgiau. (Bet neilgai tegyvo ar baigėsi).

1923, birž. 22 — Grįžo Lietuva D. Slezevičienė ir V. Vencienė. Aukų jos surinko apie \$10,000.

1924, birž. 18 — Grįžo Lietuvon šaulių Sąjungos atstovs dail. A. Žmuidzinavičius. Amerikiečiai Lietuvos šauliams sudėjo keliolika tūkstančių dolerių.

1924, birž. 21 — Pranešama, kad lietuvių socialistų Amerikoje esama tik apie 50, nes komunistai su savim nusivedė visus buvusius socialistus.

1924, birž. 23 — SLA seime Wilkes-Barre, Pa., komunistų sąmokslas užgrobtį Susivienijimą suardyta. Agitatoriai A. Bimba išbrauktas iš SLA.

1924, birž. 24 — Atvyko iš Lietuvos artistai komp. A. Vagnaitis, J. Olsauskas ir V. Di-neika. Iš Italijos grįžo operos dainininkas Juozas Babravičius.

Seniausios ir gražiausias ilius truotas lietuviškos minties žurnalas.

MARGUTIS

Isteigė kompozitorius
A. VANAGAITIS
Kaina metams \$3.00
Susipažinti siunčiamas
dovanai.
6755 So. Western Ave
Chicago 36, Ill.

Mūsų spaudos apžvalga

IR URAGVAJUJE SUSKILLO BENDRUOMENĖ

"Dėl vienos srovės užsispyrimo nesisileisti į Uragvajaus lietuvių Bendruomenę nepatinkamų tautiečių, valst. liaudininkai ir socialdemokratų, protestuodami prieš tai, atsaukė savo atstovus ir įteikė įgaliotam Lietuvos ministeriui ir nepaprastam Pasiuntiniui dr. K. Grauziniui pareiškimą, kuriame tarp kitko, sakoma:

Turime garbės pranešti, kad Dr. K. Griniaus vardo Uragvajaus lietuvių organizacija, apsvačiusi U.L.B. Organizacinio Komiteto veiklą savo visuotiniame narių susirinkime š. m. birželio 1 d. prieš jo išvadą: deklaruojant srovės nederėtinumą pasivirti m m m s, Uragvajaus lietuvių Bendruomenę, į kurią burtųsi visi už Nepriklausomos Lietuvos atkūrimą nusistatę tautiečiai, yra sugriauta... Atsaukdama savo atstovus iš ULBOK, ši organizacija mato reikalo pasisakyti, kad vienos srovės ULBOK neturi teisės veikti ir kalbėti visų Uragvajaus lietuvių vardu... (Neprikl. Lietuva, Nr. 23).

VLiKe panašios bėdos jau tęsiasi ilgus metus. Štai dabar naujai kuriamoji Pasaulio lietuvių Bendruomenė irgi tas pats. Nors kai kuri spauda bando nebendradarbiavimo norą primesti kitiems, tačiau jie patys visomis priemonėmis siekia dominavimo... Ir kol ta srovė neatsisakys tų savo pastangų užurpuoti visuomeninį ir politinį gyvenimą, tol visos kalbos apie konsolidaciją liks tik tuščiom frazėm...

VLiKe panašios bėdos jau tęsiasi ilgus metus. Štai dabar naujai kuriamoji Pasaulio lietuvių Bendruomenė irgi tas pats. Nors kai kuri spauda bando nebendradarbiavimo norą primesti kitiems, tačiau jie patys visomis priemonėmis siekia dominavimo... Ir kol ta srovė neatsisakys tų savo pastangų užurpuoti visuomeninį ir politinį gyvenimą, tol visos kalbos apie konsolidaciją liks tik tuščiom frazėm...

VISUOMENĖ KENCIA, BET GALI PRADĖTI IR NERIMASTAUTI...

Rašytojas Jurgis Savickis, ilgametis Lietuvos įgaliotas ministras Skandinavijos šalyse, apie esamus veiksmų nesutarius, tarp kitko taip rašo:

"Dabar, užot visiems dirbti, mes — tarimės. Kas ką gi dirba, nevisuomet mes galime sužinoti. Kaip ir diplomatinė slapstis. Nuo mūsų, nepribrendusių vaikų, kaip ir slepiamas daiktas.

Dabar, žinoma, aš nieko šio laiško žodžiais neįtikinsiu. Bet

norėčiau visuomenėje surasti bent kelis adeptus, tokius pat, kaip ir aš. Visuomenė — kencia. Kartais ji yra klaidinama. Aš — jos dalis, tos visuomenės. Priėmė prie klausimo išsprendimo, visais praktiškais, aritmetiniais sumetimais, kad ir logikos dėsniais paremtais, — dabar mes negalime. Nes pačio svarbiojo stokoja: geros valios. Valia turi atsirasti. Jei mes pradėtume šiandien "praktiškai" spręsti klausimą, kaip turi būti išspręstas klausimas ir kaip kuris turi būti išspręstas klausimas ir kaip kuris turi susėsti prie stalo — esamomis sąlygomis dar daugiau dalyką mes sukompliciuotume.

Esmėje gi visais dalykais toks aiškus ir paprastas. Ir mums reikalingas. Visuomenė kencia, bet gali pradėti ir nerimastauti... (Tremtis, Vokietija, Nr. 78).

PINIGŲ ŠVAISTYMAS

"Savo laiku daug ginčų spaudoje kilo pasirodžius V. Ramono "Kryžiams". Vieni šį romaną bandė kelti į nepasiekiamas aukštumas, kiti gi jame įžvelgė nemažą pagrįstą trūkumą. Ir vis dėlto buvo pasiryžta šį romaną pateikti literatūrinį ekonominiam skaitytojui. Jis buvo pradėtas versti vokiečių kalbon. Tarpininko vaidmens nežinomais įgaliojimais ėmėsi Venta, kuriai iš tautos Fondo išdo už "Kryžių" vertimo parūpinimą iš anksto išmokėjo 1.500.— DM.

Knyga, kaip buvo teigiama, turėjo vokiečių kalboje pasirodyti šių metų kovo pradžioje. Tačiau ji iki šiol dar nepasirodžiusi. Galiausiai tesusilaukta vertimo. Tačiau, turima duomenų, kad su tuo vertimu, susipažinę net ir didžiausieji "Kryžių" vertimo ir švėtimas kalbas šalininkai nustebę ir yra nuomonės, jog geriau naujas geras vertimas, negu užsiėmimas gautį taisyti...

Šis atsitikimas su "Kryžių" vertimu reikalingas dar vieno moralo. Ne tik būtina atsistiejęs parinkti verstina veikalą, bet taip pat būtina jam parinkti gebantį vertimą atlikti vertėją, kad nebūtų betiksliai švaistomasi su pinigais, ir dargi visuomenės suaukotais, kaip kad šiuo atveju pasielgė pagarbus VLiKo pirmininkas M. Krupavičius, ne-

S P O R T A S

VEDA ALGIRDAS BIELSKUS

Sausumos ir vandens sportas

Dideli įvykiai organizuojasi Clevelande. Liepos 4-6 dienomis, kada daug clevelandiečių, pasi-naudodami trijų dienų šventę, vyks kitur aplankyti savo artimuosius, jieškos poilsio nematytose Amerikos vietovėse, — į Clevelandą, suvažiuos Toronto, Detroito, Chicagos, New Yorko ir kitų kolonijų lietuvių sportininkai ir daug svečių, kurie čia turi ką aplankyti ir kuriems Clevelandas yra nekasdienybė.

žinia kurių patarėjų patarimais vadovaudamasis". (Stebėtojas, Tremtis, Vokietija, Nr. 78).

SMARKUS KALTINIMAS SENBERNIAMS...

A. J., Eltoje, rašydamas lietuviškos šeimos kurimo klausimais, tarp kitko, pastebi:

"Kiekvienas sveikas ir normalus žmogus stengiasi sukurti šeimą. Be abejo, tautoje visados atsiranda žmonių, kurie šeimos išsižada, aukštesniais sumetimais, kad neklidumai galėtų atsirasti kitiems... Bet šalia šių pasišventusių yra ir kita rūšis nevedančių, kurie šeimos išsižada dėl savo patogumo. Tai yra vadinamieji senberniai. Juokingas yra šis vardas, tiesa? Bet dar juokingesnis yra žmogus, kuris jį nešioja. Senbernis yra pats juokingiausias padaras žemėje. Atsisakęs šeimos savo patogumui, jis pasirodo esąs egoistinis ligi pat kaulų smagenų. Visas jo dėmesys esti sutelktas aplinkui patį save. Jis rūpinasi sveikata daugiau, negu bet koks ligonis. Jis bijo skersvėjo labiau, negu sveikstantisys po tuberku-liozės. O savo aplinkumoję — kambaryje, kieme, bute, drabužiuose — jis yra netvarkingas, apsileidęs, nešvarus. Metų metais gyvendamas vienas, jis virsta tikru parazitais, kuris tik čilpia, pats nieko neduodamas. Senbernystė yra didelė žmogaus nelaimė. Ji yra jo charakterio karstas. Todėl šiandien turėtų nebūti nė vieno lietuvių, kuris savo valia pasilikytų senbernis... (Elta, Nr. 11 (122)).

Vyt. Gedrimas

500 Naujų skaitytojų

Trečioji Dirvos talka

Nuo 1952 metų kovo mėn. 1 dienos iki 1952 metų liepos mėn. 31 dienos skelbiama trečioji Dirvos talka.

I talką kviečiami visi mūsų tautininkai, dabartiniai skaitytojai ir Dirvos draugai. Bendromis pastangomis mes turime suteikti 500 naujų skaitytojų, kurie dar Dirvos, dėl vieniokių ar kitokių priežasčių, neskaito.

Mes visus tautininkus prašome atkreipti ypatingą dėmesį į tas šeimas, kurios turi vaikų. Dirva leidžia mėnesinį, gražiai tvarkomą, 16 didelių puslapių "Tėviškėlę", kuri visiems Dirvos skaitytojams duodama nemokamai. Tai vienintelis vaikų laikraštis, spausdinamas tokiu tiražu ir paskleidžiamas po viso pasaulio lietuvių šeimoms. Mūsų tikslas "Tėviškėlę" dažinti, tenkinti tėvų ir vaikų norus. Jei mes padidinsime "Dirvos skaitytojų" šeimą, susidarys sąlygos dažniau ir "Tėviškėlę" leisti. Tat į šią talką turi įsijungti ir jaunieji, jei jie nori dažniau savo laikraštį skaityti.

Dirva pradėjo aktyviai teikti geriausius bendradarbius, gyvenančius įvairiausiose pasaulio kraštuose. Kiekvienam numery jū matot naujas pavardes. Bendra talka padidinė prenumeratorių skaičių Jūs įgalinsit mus tuo keliu ir toliau eiti ir laikraštį padaryti tokį, kokio kiekvienas lietuvis trokšta.

Dirvos talkai pasibaigus, trys daugiausia naujų skaitytojų surinkę tautininkai, gaus premijas.

Pirmoji premija — atostogų savaitė J. Bačiūno Tabor Farm ar Prospect Point vasarvietėse. Antroji premija — 30 dolerių ir trečioji premija — 20 dolerių. Premijas gauna surinkę nemažiau kaip 20 naujų skaitytojų.

Jaunieji Tėviškėles skaitytojai, turintieji nemažiau kaip 12 metų, taip pat kviečiami aktyviai įsijungti į talką. Jiems taip pat skiriamos trys dovanos:

Pirmoji — savaitės atostogų J. Bačiūno paminėtoje vasarvietėje. Antroji premija — radijo aparatas ir trečioji premija — 10 dol. Premijas skiriamos surinkus nemažiau kaip 12 naujų prenumeratorių.

J. Bačiūno vasarvietėse jaunieji gali atostogauti ir be tėvų, nes yra specialii priežiūra. Jei vyks ir tėvai — gaus specialią nuolaidą. Jei suaugęs tautininkas laimės premiją ir norės vyksti su savo šeima, šeimos nariai taip pat gaus nuolaidą.

Naujesiems skaitytojams, burtų keliu bus paskirta 25 naujai išėjusios knygos.

Tautininkams premijos bus skiriamos pagal surinktų taškų skaičių. Metinė prenumerata vertinama 4 taškais, pusmetinė 2 taškais ir metų ketvirtė 1 tašku.

Visos premijos skiriamos sutelkus 500 naujų skaitytojų.

Visus kviečiame į trečiąją Dirvos talką!

Paskui sportininkus Clevelando suvažiuos SLA Seimo atstovai iš visos Amerikos. Kartu su SLA Seimu įvyks čia ir mažesnių organizacijų seimeliai (Sandaros, Tėvynės Mylėtojų Dr-jos).

Visi tie įvykiai liepos pradžioje Clevelando lietuvių kolonijose stato dėmesio centre visų lietuvių kolonijų tinkle.

Mažiau kalbant apie SLA Seimo atstovus, kurių dauguma važiuos SLA apmokėtomis kelionėmis ir posėdžiaus viename iš brangiausių viešbučių, mus ypatingai turi žavėti sportininkų sąskrydis, sportininkų, kurie patys savo lėšomis čia atvažiuos, atsisakydami pagundų tomis dienomis kitur gal maloniau praleisti trijų dienų šventę.

Grazu, kai dideli darbai atliekami stipriai paremiant pinigais, bet užvis gražiausia, kai dideli darbai nuveikiami vien jaunatvišku entuziasmu. Džiugu, kad mūsų jaunimui dar netrūksta tokio užsidegimo ir ryžto.

Ta proga man prisimena mūsų jaunimo entuziazmas laisvomis dienomis Lietuvoje. Valstybė visokeriopai rėmė jo grūžias pastangas, bet to neužteko.

Persikirkime į Lietuvos pajūrio sostinę Klaipėdą prieš dvidešimt metų. Kuršių marios su Nemuno ištaka Baltijos jūron ties Klaipėda teikia nepaprastai puikias sąlygas vandens sportui. Vokiečiai nuo senų laikų ten turėjo vandens sporto klubus su sportininkų laivynu. O lietuvių tik maudymosi "sporte" ir paradiškuoju jachtklubu bei jūrų skautais "budžiais" galėjo pasirodyti.

Sausumos sporte lietuvių Klaipėdoje greit susilygino su vokiečiais ir su jais sėkmingai varžėsi visose sporto srityse (futbole, lengvojoje atletikoje, tenise ir k.). Vandens gi sportas reikalavo daugiau iniciatyvos, energijos ir pinigų. Lietuvių garbė reikalavo nedelsiant ir vandens sporto įsigalėti, juo labiau, kad Lietuva gi buvo jūrinė valstybė ir jos jaunimas veržėsi į bangas.

Aukų formoj visoje Lietuvoje surinkę apie 20,000 litų, santarčiai (Klaipėdos krašto jaunatviškai), talkininkaujant šauliams, nedelsiant Neringos pusiasalio krante (Smiltynės ties Klaipėda) įsirengė plaukimo baseiną, įsigijo baidarių, jolų, lenktynių valčių ir jachtų nemažą laivyną. Ir buvo džiugu ir gražu, kai lietuviškas jaunimas gausiai raizė bangas, rengė tarpklubines ir tarptautines regatas, dažniau ir gausiau leidosi su savo jachtomis į Baltijos jūros erdvę, aplankydami Baltijos jūros uostus.

Šiandien Lietuvos pajūris visai kitaip atrodo. Bet laisvės metais pasiekti mūsų laimėjimai nenustoją savo pavyzdinės reikšmės ir įtakos dabartinėms mūsų jaunimo kartoms. Juk mes tik laikinai netekome laisvos tėvynės, juk mes rengiamės Lietuvos išlaisvinimui ir atstatymui.

Tokią ekskursiją į Klaipėdą padariau norėdamas pasakyti, kad ir čia mes negalime tenkinti vien sausumos sportu. Sportuodami sausumoje, turime pagalbėti ir apie vandens sportą ir jiekto būdų, kaip rasti lėšų ir būdų bent didesnę kolonijose įsitvirtinti paežerėse ir ryžtis leistis į bangas.

Vandens sportas yra brangesnis. Bet dėl to nereikia nusiminti. To darbo turėtų imtis jūrų skautai. Jeigu bus rimtai imtasi — visuomenės parama neabejotina.

Antrųjų šiaurės Amerikos lietuvių sporto žaidynių proga reikėtų tai rimtai aptarti ir numatyti pirmuosius žingsnius.

Ed. Karnėnas

Clevelande ir APYLINKĖSE

VISIEMS CLEVELANDO LIETUVIAMS

Susivienijimo Lietuvių Amerikoje 47-tasis dvimetinis seimas, kuriam dalyvaus Amerikos ir Kanados kuopų atstovai, įvyks š. m. liepos mėn. 7-12 dienomis Clevelande.

Seimo tinkamu priėmimė rūpinasi specialiai abiejų SLA kuopų (14 ir 136) sudarytoji komisija, tačiau mes tikimės, kad ir visi Clevelando lietuviai atkreips tinkamą dėmesį į šį svarbų įvykį mūsų mieste ir visomis jėgomis prisidės gražiai pasveikinti garbinguosius svečius ir padaryti visą, kad jie iš Clevelando išvestų kuo geriausius įspūdžius ir brangiausias prisiminimus.

Seimui rengti komisija maloniai kviečia visus Clevelando lietuvius gausiai dalyvauti iškilmingame seimo atidaryme ir visuose parengimuose, kurių tvarka ir vieta čia skelbiama.

Pirmadienis, liepos m. 7 d. 10 val. Iškilmingas seimo atidarymas Hotel Cleveland patalpose, 7 val. šeimininkas seimo delegatų priėmimas (vieta bus paskelbta vėliau).

Antradienis, liepos mėn. 8 d. Iš ryto seimo posėdžiai, 7 val. bendras Lietuvių Kultūrinių Darželių lankymas.

Trečiadienis, liepos mėn. 9 d. 8 val. Seimo delegatų ir svečių didysis banketas Hotel Cleveland patalpose.

Ketvirtadienis, liepos mėn. 10 d. 8 val. Čiurlionio meno ansamblio koncertas Lietuvių salėje.

Penktadienis, liepos mėn. 11 d. Seimo posėdžiai ir vakaras susipažinimui su Clevelandu.

Šeštadienis, liepos mėn. 12 d. Seimo uždarymas.

Visi seimo posėdžiai įvyks Hotel Cleveland patalpose. Į banketą ir koncertą ypatingai gausiai kviečiami dalyvauti visi Clevelando lietuviai. Bilietai gaunami pas seimo komisijos narius ir Lietuvių salėje, o taip pat parengimų dieną ir prie įėjimo.

Seimui rengti komisijos vardu:

Antanas Zdanys, pirmininkas, Jonas Daugėla, sekretorius

KVIEČIA JONINES

Joninės šįmet išpuola savaitės viduryje, todėl Clevelando latvių draugija tradicinę latvių Ligo šventę rengia š. m. birželio 21 d. — šeštadienį — ir maloniai kviečia joje dalyvauti visą lietuvių visuomenę.

Vieta parinkta labai graži — Mr. T. Ruffi ūkyje, netoli Hudson, Ohio, ant nedidelio ežero kranto. Gražus parkas, pieva, ežero įlankos ir pusiausaliai, daug malonių kampelių didesniems ir mažesniems svečių būreliams. Pakankamai vietos auto mašinų pastatymui. Svečiai ten galės išbūti ne tik visą naktį, bet dar ir sekmdienį pasigerėti apylinkių grožiu.

Ligo dainos suskambės ir Joninių laužai užsidegs temstant, tačiau svečiams patartina nuvykti anksčiau, kad laiku pasirinktų savo būrelių tinkamą vietą. Joninių alus bus gaminamas vietoje, o sūrį ir kitus užkandžius prašoma pasiimti su savimi. Taip pat patartina pasiimti ir antklodes.

Joninių vietos atstumas nuo Clevelando centro apie 25 mylios iš miesto išvažiuojama Broadway Ave., paskui 14-ju keliu iki Twinsburg, iš ten 91 keliu iki Boston Mills Rd., kuris nuveda iki pat Joninių vietos.

Svečiai prašomi patys palaikyti tvarką, saugoti medžius ir krūmus ir surinkti tuščias bonkas ir popiergius.

POVILAS CHALKO BAIGĖ TEISĖS MOKSLUS

Birželio 6 d. Povilas Chalko baigė Cleveland Marshall Law School. Jis taip pat yra baigęs Adelbert College of Western Reserve University. Dabar pasirošęs valstybiniam egzaminams Columbus, Ohio.

Povilas Chalko yra susipratęs lietuvių, aktyvus visuomeniniam darbe, paskutiniu laiku buvo finansų sekretorius ir direktorius Amerikos lietuvių piliečių klube ir Lietuvių salės bendrovėje.

1938 metais jis yra lankęs Lietuvoje ir joje viešėjęs 4 mėnesius.

GRIZO IŠ KELIONĖS V. ALSEIKA

Dirvos nuolatinis bendradarbis V. Alseika buvo dviem savaitėm išvykęs iš Clevelando į Illinois ir Indiana valstybes. Gan išsamiai susipažino su Chicago ir tenykščių lietuvių veikla. Lankėsi visose lietuvių laikraščių redakcijose, organizacijų centruose ir pas atskirus veikėjus.

PETRŲ IR POVILŲ DEMĖSIUI!

Clevelando Petrai ir Povilai, siaurindami savo vardinių išlaikymo (arba ir visai atsisakydami nuo vardinių kėlimo) praeitais metais buvo sudėję gražią auką Vokietijoje pasilikusiems ir varge esantiems lietuviams sušelpimui. Aukotojai yra gavę jaudinančių padėkų laišku.

Pernai pradėtos gražios tradicijos vykdymą norima ir šiemet pakartoti.

Aukų sąrašas iki š. m. liepos 1 d. visomis darbo dienomis laikomas "Dirvoje", o sekmdieniais (11-12 val.) Spaudos Kioske. Ten galima ir aukas įmokėti. Visi Clevelande gyvenę Petrai ir Povilai prašomi savo vardinių progą, pagal išgales, vargstantiems paaukoti.

Aukotojai gali nurodyti ir asmenis, kuriems jų auka yra skiriama.

Iniciatoriai

SVEIKSTA F. SAUKEVICIUS

Clevelando vyresniosios kartos veikėjų F. Saukevičiui neseniai buvo padaryta sunki apendicito operacija. Dabar ligonis jau vaikšto ir vėl pradeda įsitraukti į lietuvių visuomeninę veiklą.

F. Saukevičių galima užtikti visuose patriotiniuose susirinkimuose ir parengimuose. Jis duosiniai paremia ir lietuvių veiklą.

VESTUVĖS

Pereitą šeštadienį, birželio 14 d., Sv. Jurgio bažnyčioje susituokė Stasė Laučytė su Jeronimu Jokubausku. Stasė yra čiurlionietė. Sutuoktuvė metu giedojo Čiurlionio ansamblio vyrų choras. Laučytė prieš du metus su savo tėveliais atvyko į JAV ir jų "sponsorium" yra žinomas Clevelando visuomenininkas M. Drosutis.

ISSIKELIA I CHICAGĄ

Gyd. Henrikas Solominas, metus išdirbęs Warren, Ohio, miestą ligoninėje, persikelia į Chicago, kur dirbs vienoje žymiausių ligoninių ir specializuosis vidaus ligų skyriuje.

Gyd. H. Solominas Warren miesto gydytojų sąjungai yra skaitęs kelias paskaitas apie Lietuvą. Kaip gydytojas pasiūlysiškė stropus ir pažangus ligoninės bendradarbis. Vietos amerikiečių spauda patalpino jo nuotrauką ir paskaitos santrauką.

ATSISVEIKINO

Birželio 14 d., šeštadienį, čiurlionietės atsisveikino su Valerija Voleišaite. Atsisveikinimo pobūvis įvyko pas SLA veikėjus p. Miščikus, kurie V. Voleišaitę pasikvietė į JAV ir porą metų ją globojo. Tai buvo lyg ir mergvakaris, išleidžiant Valę į Torontą, kur birželio 28 d. įvyks jos jungtuvės su tenykščiu tremitiniu K. Barausku

MOTERŲ LABDARYBĖS DRAUGIJOS PIKNIKAS

Moterų Labdarybės Draugija sekmdienį, birželio mėn. 22 d. Naujosios Parapijos sode (18022 Neff Rd.) rengia didelį pikniką. Kviečiami senieji ir naujieji ateiviai. Pelnas skiriamas bažnyčios altoriui įrengti. Pikniko pradžia 3 val. Įėjimas tik po 50 centų.

DIEPHOLZO GIMNAZIJAI REMTI PIKNIKAS

Liepos mėn. 27 d. BALFo 55 skyrius Naujosios parapijos sode rengia pikniką — gegužinę Diepholzo gimnazijai paremti. Kitų organizacijų prašoma tą dieną pikniką nerengti, kad būtų gautas gimnazijai didesnis pelnas.

ISNOMUOJAMAS KAMBARYS

vienam vyrui. Duodamas maistas ir skalbiami skalbiniai. Kreiptis: 8601 Kosciuszko Ave. Tel. UT 1-6349. Galima skambinti kasdien nuo 4-6 val. vak. ir sekmdieniais nuo 10-4 val. po pietų.

PARDUODAMAS SALDYTUVAS

Parduodamas geras Westinghouse firmos 7 pėdų talpos saldytuvas. Saukti: PO 1-7346.

ŠAUKITE NUMERIŲ

GERESNIAM

ILGOS

DISTANCIJOS

PATARNAVIMUI

• Jei neturite Mėlynos Nuosavos Knygutės pažymėjimui užmiestinių numerių, gaukite mūsų įstaigos raštinėje.

The Ohio Bell Telephone Company

PADEKA

Lietuvos Vyčių nariui Metropolitan Operos solistui Algirdui Brazui pagerbti Liet. Vyčių 25 kuopos organizuotasis banketas 1952 m. balandžio mėn. 19 d. Hollenden viešbutyje šaukiam pavyko.

Už tai nuoširdžiai dėkojame visų organizacijų vadovybėms ir jų nariams, jautriai tą idėją paremusiems.

Tikime, kad tas darnus bendras mūsų darbas bus mums tvirtas paskatinimas ir ateityje veningai dirbti dėl Lietuvos laisvės ir žmonijos gerovės.

Su dideliu dėkingumu: Vyčių 25 kuopos A. Brazio Banketui Rengti Komisija: pirm. Andrius Palšis, nariai: Anelė Arūnė, Uršula Janauskas, Joan Suzan, Juozas Sadauskas, P. Balčiūnas.

PERKRAUSTO BALDUS

Perkraustu baldus ir patarnauju su sunkvežimiu. Pigios kainos.

P. Banionis,
1474 E. 66th St., Cleveland 3, O.
(25)

DAZOME NAMUS,

iš lauko ir vidaus, atliekame vidaus dekoravimą, popierių ir sienų valymą.

Darbą atliekame gerai ir pigiai.

Saukite: A. Mačiulis, Tel. CE 1-4372.

PARDUODAMAS NAMAS

kuriame yra patogioji krautuvi, 3 kambariai gyvenimui ir vonia. Viršų 7 kambariai ir vonia. Geras pirkinytis bičiui ir gyvenimui. Saukit: UT 1-9306.

Patark ir kaimynui,

kad prenumeruotų

DIRVA

EAST 79th STUDIO

Lietuvio savininkas

1197 EAST 79 ST.

Telef.: HE 1-3535 ir EX 1-6716

Atnešę šį skelbimą 10% gaus nuolaidos

I. J. SAMAS, JEWELER

Šveicariški ir geriausi Amerikos laikrodžiai
Laikrodžių taisymas. Brangenybės. Įvairus dovanų pasirinkimas.

7007 Superior Ave. Greta Ezella Theatre
Telef.: EX 1-3969. Bute: WA 1-2354

SUOPIS FURNITURE

6921 Wade Park

EX 1-0911

Visokių rūšių baldai ir elektriniai bei kitoki reikmenys
virtuvei ir kiekvienam Jūsų buto kambariui

ZEMOS KAINOS — MALONUS PATARNAVIMAS

Patogi vieta apsipirkti lietuviams naujakuriams
lietuviškoje krautuviėje

DAR SIANDIEN UŽEIK I DIRVĄ

Mes turime visas naujausias knygas, kurios tik išėjo Amerikoje, Anglijoje, Australijoje ar Vokietijoje. Užeik ir nusipirk.

Tarp eilės gerųjų knygų, atkreipk dėmesį į šias:

Aukso kirvis	2.50
Altoriai šešėly	\$4.00
Balutis	1.50
Baltaragio malūnas	2.50
Beržų pasakos	1.50
Dulkės raud. saulėleidy	3.00
Debesys plaukia pažemiu	2.50
Didžiosios atgailos	3.50
Doleris iš Pittsburgho	0.80
Gintaro pasakos	0.35
Kazimieras Saphiega	2.50
Kuprelis	2.00
Lietuviškos pasakos	2.50
Lietuvių kalbos vadovas	4.00
Lietuvių poezijos antologija	6.00
Lapės pasaka	1.10
Lekučio atsiminimai	1.50
Mėnuo vadinamas medaus	2.50
Meškiukas Rudnosukas	2.00
Motulė paviliojo	0.60
Medinis arklys	2.00
Nemunas	2.50
Nuo Imsrės iki Orinoko	2.50
Namai ant smėlio	2.00
Our Country Lithuania	5.00
Pirmas rūpestis	2.00
Pragaro pošeštės	3.50
Partizanai už geležinės	
uždangos	2.50
Paslaptis	1.00
Pakeliui į mirtį	1.00
Princas ir elgeta	1.20
Pietų vėjelis	1.00
Paklydę paukščiai	2.20
Ramybė man	0.80
Raguvos malūnininkas	0.25
San Michael knyga	2.50
Sventieji akmenys	2.00
Tolimieji kvadratai	2.00
Tautosakos lobynas	3.00
Tėvų pasakos	1.90
Vieneri metai ir viena	
savaitė	1.50
Varpai skamba	2.50
Valentina	2.00
Vaikų knygelė	1.80
Žemė	4.00

Visų lietuvių pasididžiavimas
šias, ir daugelį kitų knygų, turėti
savo namuose.

TALIS STUDIO

FOTOGRAFIJOS MEISTERIS
Europinių žurnalų ir filmų
kvalifikuoti fotografai, dabar
CLEVELANDE.

9400 Euclid Ave.

Tel. TY 1-5456

Modernūs portretai, vestuvių,
iškilnių, vaikų ir kitos nuotraukos.

Su šiuo kuponu — 10% nuolaida.

Pavardė

Adresas

Telef.

IŠTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba raudondai tampa sunaikinti arba uždengti ugnies, kreipkitės į J. KERSIS, dėl apkaupimo, ko visada reikalauja apdraudus kompanijos pirm, ne už išmoka už nuostolius.

P. J. KERSIS

609-12 Society for Saving Bldg.
Telef.: MAIN 1-1773.

Rezidencija: PENINSULA 2521

KELIAS I GERESNĖ ATEIT!

Nuolatinis taupymas yra tikras kelias į geresnę ir laimingesnę ateitį.

Lietuvių Bankas yra saugi ir pelninga taupymo vieta. Kiekviena knygtė apdrausta Federal Insurance Corp iki \$10,000.

Lietuvių Banke galite užsimokėti už gasą, elektrą, išpirkti money orderius, pasiųsti pinigų į visas valstybes ir t.t.

Darbo valandos nuo 9:30 iki 3:00 val.

Trečiadieniais iki 12:00, šeštadieniais iki 1:00 val.

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.

3712 Superior Ave.

HE 1-2198

Cleveland, Ohio

Clevelandiečių pasirinkimas

DAUGIAU KAIP PER 57 METUS

MONCRIEF SILDYMO SISTEMOS

GASAS
ALIEJUS
ANGLIS

THE HENRY FURNACE CO., Medina, Ohio

P J KERSIS

609-12 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio

OFISO TELEF.: MAIN 1-1773. REZIDENCIA: PENINSULA 2521

Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiestiuose, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taipgi gausit patarnavimą įvairuose apdraudus-insurance reikaluose.

Sutaisau paskolas pirmo morgečio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

Pilnai padengta apdrauda

UTah 1-4515

WM. DEBBS PAINTING CO.

WM. DEBESIS

Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko

7526 Star Avenue

Cleveland 3, Ohio

Wilkelis Funeral Home

Valdžios pripažinta laidotuvių direktorė

Aldona Wilkelis - Wirby

Pilnas laidotuvių patarnavimas

—HAMMOND VARGONAI PER SERMENIS—

6202 SUPERIOR AVE.

HEnderson 1-9292

JAKUBS & SON FUNERAL HOME

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsuotojai

25 metų simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue

ENDicott 1-1763

Redakcijos ir administracijos adresas — DIRVA, 6820 Superior Avenue, Cleveland 3, Ohio.—Telefonas: ENdicut
1-4486, Redaktorius Balyš GAIDŽIONAS (buto telefonas: GArfield 1-7406).

JAV prezidento rinkimai

Amerikos konstitucijos kūrėjų rūpesčiai. Nacionalinės konvencijos ir kaip nustatomi atstovų skaičiai. Suvažiavimas per televiziją.

R. MIEŽELIS

Amerikos konstitucijos kūrėjų ilgai vargino klausimas kokių būdu turėtų būti renkamas JAV prezidentas. Jie nenorėjo leisti prezidentą rinkti visiems žmonėms, nes tai jų nuomone, sukeltų neramumus ir netvarką krašte ir be to, balsuotojai gyveną plačiai išsimeję visose Amerikos negali žinoti esamų kandidatų kvalifikacijos. Iš kitos pusės, jie nenorėjo sutikti, kad prezidentą rinkytų kongresas, nes tuomet jis per daug priklausytų nuo kongreso. Pagaliau po 30 balsavimų, kompromiso keliu, buvo nutarta panaudoti netiesioginius populiarius rinkimus. Pagal šį metodą žmonės balsuoja ne tiesiog už prezidentinį kandidatą, bet už elektoriaus.

Elektoriai turėjo būti nepriklausomi asmenys, kurie būtų pilnai susipažinę su esamais kandidatais ir mestų savo balsą, jų nuomone, už geriausį kandidatą. Tačiau kiek vėliau, iškilusių politinių partijų svarbiausiu tikslu pasidarė savos partijos prezidento išrinkimas, elektoriai tapo raboratai, balsuotų už savo partijos kandidatą.

Taip pasikeitusi elektorinė sistema partijoms iškilo reikalus rasti kelius savo kandidatų nominacijai. Pačioje pradžioje kandidatus ir prezidentą nominuodavo tos pačios partijos senatoriai ir kongreso atstovai. Šis metodas, kaip nedaug progos savo balsą pareikšti eiliniams partijos nariams atskirose valstybėse, greitai buvo pakeistas. Ir nuo 1840 m. nacionalinė konvencija tapo vieninteliu demokratų ir respublikonų kandidatų ir prezidento nominavimo metodu. Nors mažosios partijos, kaip socialistų, valstybių — teisių, vegetarų, prohibicionistų, etc. ir dabar savo kandidatus išsto petijacijų pagalba.

Nacionalinės konvencijos paprastai įvyksta birželio pabaigoje ar liepos pradžioje. Suvažiavimo vieta parenkama atsižvelgiant ne tik kiek kuris miestas pasižada paaukoti pinigų išlaidoms padengti (Chicago šiemet pažadėjo duoti 3 mil. dolerių), kiek jame yra viešbučių, bet ir įtakingų kandidatų ar žymių partijų veikėjų.

Atstovai ir nacionalinė konvencija siunčiami iš kiekvienos valstybės ir teritorijos (Havajų, Porto Rico, Aliaskos, Panamos kanalo zonos). Atstovų skaičius į demokratų partijos konvenciją iš įvairių valstybių nustatomas skirtingu būdu: du už vieną senatorių ir po du iš kiekvienos kongresinės apylinkės ir dar keturi priedo, jei partija laimėjo valstybės elektorių paskutiniuose rinkimuose. Taip pvz., iš Illinois valstybės šiemet suvažiavime dalyvaus 4 atstovai už du senatorius, 52 atstovai iš 26 kongresinių apylinkių ir 4 atstovai priedo, nes 1948 m. demokratų partijos kandidatas H. Trumanas laimėjo Illinois elektorių, viso 60 atstovų.

Respublikonų partijos atstovai nustatomi panašiu būdu, išskyrus kongresines apylinkes, kurios perėjusiose rinkimuose metė už respublikonų partijos kandidatą mažiau kaip 1000

balsų, negauna nei vieno atstovo, o jei mažiau kaip 10000 balsų — tik vieną atstovą. Šis nutarimas buvo padarytas atsižvelgiant į nenormalią respublikonų partijos padėtį pietinėse valstybėse. Šiose valstybėse respublikonų partija turi labai nedaug narių ir jų delegatų, nors atstovaudami daug mažiau partijos narių, turėjo tiek pat ar net daugiau balsų, kaip šiaurinių valstybių atstovai.

Kandidatai, kurie nori gauti partijos nominaciją, jau anksti, prezidentinių rinkimų metuose, pasiskelbia, jog jie sutinka kandidatuoti tokios ar tokios partijos sąraše ir pradeda vesti kovą prieš savo partijos kitus kandidatus.

Delegatai ir nacionalinė partijos konvencija renkami dviem pagrindiniais būdais: daugumų valstybių partijų narių suvažiavimuose, o aštuoniolikio — pirminių rinkimų metodu. Pagal šį metodą valstybės gyventojai balsuoja už prezidentinius kandidatus ir kandidatas, surinkęs daugumą balsų, gauna visus tos valstybės delegatus.

Tačiau, kaip minėjome, pirminiai rinkimai įvyksta tik aštuoniolikio valstybių, todėl faktiškai jie kandidatas ir prezidentus ir laimi visus pirminius rinkimus, jam toli gražu neužtenka delegatų, kad užtikrintus laimėjimą. Šiemet panašiai yra su demokratų kandidatu sen. Estes Kefauver, kuris laimėjo iki šiol visus pirminius rinkimus, išskyrus Floridą, bet teturi tik 224 delegatus. Nominacijai reikalingi 616.

Renkant atstovus valstybių partijos narių suvažiavime, dažniausiai išrenkami delegatai, kurie balsuos už valstybės partijos vadovaujančių asmenų remiamus kandidatus. Pavyzdžiui, visi Indianos valstybės delegatai išrinkti resp. partijos suvažiavime, balsuos už sen. R. Taft.

Dažnai partijos nariai yra nepatenkinti ar nesutinka su taip vadinamu "party machine" diktautom ir išrenka skirtingus delegatus. Tuo atveju nacionalinės konvencijos kredencijalų komitetas nustato, kuri delegacija yra legali ir turi teisę atstovauti valstybės partijai. Toks įvykis atsitiko Texas valstybėje, kur respublikonų partijos vadovybė nelabai švairiu būdu išrinko delegaciją, pasižadėjusią remti sen. R. Taft. Gen. Eisenhower šalininkai su tuo nesutiko ir išrinko savo delegaciją, kuri remė sen. Eisenhower. Kuri iš tų dviejų delegacijų galės dalyvauti nacionaliniame suvažiavime ir balsuoti, nustatys minėtasis kredencijalų komitetas.

Kai kada atstovai nepasiskaido, kurį kandidatą ir prezidentus jie žada remti ir vyksta į konvenciją be instrukcijų balsuoti. Retkarčiais valstybės partija indorsuoja gubernatorių, senatorių ar šiaip įtakingą partijos narį kaip "favoritinių sūnų" ir atiduoda jį jo kontrolę valst. balsus. Tokie "favoritiniai sūnūs" kontroliuoja kandidatą mažiau kaip 1000

konvencijoj turi svarų balsą. Dažnai už rėmimą kurio nors kandidato jie išsideri iš jo ar tai viceprezidento vietą, ar kabineto postą, ar šiaip kokių privilegijų.

Ši balsų prekyba ir yra davus pagrindą kalboms, jog nacionalinė konvencija yra "arklių turkus", kad prezidentas yra nominuojamas ne konvencijoj, bet už uždarytų durų, užpakaliniuose kambariuose. Šiemet tokių favoritinių sūnų yra ypač daug demokratų partijoj, A. Harri-man iš New Yorko, sen. Humphrey iš Minesotos, Bulkley iš Ohio ir Dever iš Massachusets; respublikonų partijoj kol kas yra tik vienas gov. McKeldin iš Marylando.

Išrinkus visus atstovus įvyksta nacionalinė konvencija. Šis suvažiavimas yra labai įspūdingas ir svarbus abiem partijoms. Šalia delegatų į konvenciją susirenka visi partijos šulai ir įtakingi asmenys. Suvažiavimo salė turi talpinti nuo 15,000 iki 20,000 žmonių. Gana daug vietos rezervuojama laikraščių reporteriams ir radio bei televizijos pranešėjams.

Šiais metais, pirmą kartą istorijoje, suvažiavimo eiga bus transliuojama ir perduodama per televiziją. Taigi dauguma žmonių galės aktyviai sekti konvenciją.

Suvažiavimo eiga, paprastai, yra labai triukšminga, nes delegatai ir galerijoje esą žmonės kelia triukšmą ir demonstracijas už jų remiamą kandidatą. Demonstracijos daromos palenkimui delegatų, kurie nėra pasisžadėję remti kurį nors vieną kandidatą. Dažnai šios demonstracijos ir kalbėtojų oratorijos sukelia delegatų tarpe jausmą, jog tas kandidatas yra žmonių norimas ir gali laimėti rinkimus. 1940 m. respublikonų buvo nominuotas W. Wilkie, kada žmonės susirinkę galerijose nepertraukiamai šaukė "We want Wilkie".

Pačioje suvažiavimo pradžioje išrenkama komitetai, kaip svarbusis kredencijalų, partijos platformos ir kt. Partijos platformos sudarymas dažnai sudaro nepaprastai daug sunkumų, nes įvairios partijos frakcijos negali susitarti dėl jos punktų. Demokratų partijos konvencija 1948 m. turėjo daug vargo dėl civilinių teisių klausimo, ko pasekoje iš suvažiavimo išėjo Mississippi pes ir Alabamos delegatai ir sukurė atskirą valstybių teisių (Dixiecratų) partiją. Atrodo, jog ir šiais metais demokratų vėl bus panašioje padėtyje dėl to pačio klausimo. Sudarytoji partijos platforma paprastai būna tik daug gražių žodžių turis dokumentas, kuriuo nedaug kas tiki ir nenumato laimėjus jo pildyti.

Maždaug po trijų keturių dienų, suvažiavimas prieina prie svarbiausio punkto — prezidentinio kandidato nominavimo. Valstybės yra išsiskaidusios pagal alfabetą ir turi teisę išstatyti vieną kandidatą. Paprastai išstatomi apie šeši, septyni asmenys. Kada visi kandidatai yra išstatyti, prasideda balsavimas.

Gyvybės išlaikymo instinktas yra vienas stipriausių. Jei gyvybei grėsia pavojus, imamasi visų galimų priemonių, neretai pavartojamas ir ginklas, jei tai liečia žmogų; gyvulys tokiu atveju puola savo auką.

Iš maskviškių žmogžudžių užimtų kraštų tūkstančiai rizikavo ir dabar teberizikuoja savo gyvybėmis, norėdami pabėgti į saugesnes vietas ir tuo būdu apsaugoti savo gyvastį. Jų daugelio ir mūsų tremtinių bėgimas nuo rusiškojo banditizmo buvo niekas kita, kaip savisaugos instinkto išraiška. Kai gyvybei grėsia pavojus, žmogus instinktyviai sukaupia visas apsigynimo priemones.

Kodėl mūsų tautos didžioji dalis liko krašte, kur mongoliški bandytai ją naikina, šiandien vargiai kas galėtų tiksliai nuskaičiuoti. Gal būt mūsų taikingoje tautoje nebuvo išbuvojęs gyvybės išlaikymo instinktas? Tauta, negalvodama niekam skriaudos daryti, nesitikėjo, jog ir kiti gali ją naikinti. Dėja, okupantai atėjo su iš anksto apgalvotu planu, kaip lietuvių tautą išnaikinti. Toks istorijoje negirdėtas tautų naikinimo būdas buvo tikrai supras tas vienos vienintelės žydų tautos.

Žydai, neturėdami savos tėvynės ir gyvendami tarp svetimų tautų, matyti bus labai jautriai išsėdę savo gyvybės palaikymo instinkta. Žydai, būdami komunizmo kūrėjai, jo puoselėtojai Rusijoje, žinojo, jog rusiškasis komunizmas kitoms tautoms ne-

Delegacijos vėl, pagal alfabetą, dros kongreso sesijoj, ir kandidatai, turįs daugumą balsų, jei jie sudaro daugiau kaip pusę elektorių t. y. 266 iš 531, yra, pasiskelbiamas. JAV prezidentu. Jeigu nė vienas kandidatas negauna daugumos balsų, prezidento rinkimai perduodami Atstovų Rūmams, kur kiekviena valstybė turi tik vieną balsą. Balsuojama už pirmuosius tris kandidatus, gavusius daugiausiai elektorių balsų. Asmuo, surinkęs daugumą (25 valstybių) balsus, tampa prezidentu. Paskutinis prezidentas šiuo būdu buvo išrinktas 1825 m. — J. Q. Adams.

Prezidento rinkiminė sistema yra labai komplikuoja ir turi gana ryškių trūkumų. Nominacijos procese neretai nominuojamas ne geriausias kandidatas, elektoriai yra tik nereikalingas anachronizmas, kandidatas gauna daugumą balsų gauna visus elektorių balsus (pavyzdžiui, jei vienas kandidatas surenka 4000000 balsų, o antrasis tik vienu balsu daugiau, jis gauna visus elektorių balsus. Tuo būdu keturių milijonų žmonių balsai neturi jokios garantijos, kad elektorių išrinktas vienas senatorių ir atstovų). Žmonės balsuoti tiesiog už prezidentą, bet už elektorių, kurie gruodžio mėn. meta savo balsus už prezidentą. Tačiau praktikoje prezidentas yra jau žinomas lapkričio mėnesį, nes elektoriai, kaip minėjome, yra partijos parinkti asmenys ir balsuoja tik už partijos kandidatą. Taigi netiesioginiai Amerikos piliečiai išrenka prezidentą patys.

Elektorių atiduoti balsai yra suskaičiuojami sausio 6 d., ben-

Prisitaikymas

ša mirtį, o prieš tai dar ir didelės dvasinės ir fizinės kančias. Žydai, pažindami komunizmo doktrinas ir turėdami labai išplėtotą gyvybės instinktą, labiausiai ir geriausiai pritaikė gamtos dėsnį — savisaugos jausmą ir tuo būdu jie sugebėjo prisitaikyti prie Kremliaus tautų naikinimo politikos. Jų prisitaikymas prie Maskvos politikos išgelbėjo juos nuo sunaikinimo.

Maskvos kruvinajai armijai užplūstant Lietuvą žydai pirmieji klojo gėles jiems po kojų. Jų aktyvus prisidėjimas prie komunizmo buvo jiems naudingas, nes jų dalis pateko administracijon, o kiti tapo įstaigų ir įmonių vadai.

Cekoslovakijoje, Vengrijoje ir Rumunijoje valstybės faktiškai karto ir kitus svarbiausius postus paėmė į savo rankas žydai. Tad nenuostabu, kad iš minėtų kraštų žydai galėjo išbėgti masiniai specialiai traukiniais ir su atitinkamu bagažu. Kai iš tų pačių kraštų kitų tautų tegalėjo pasprukti tik pavieniai asmenys ir tai su didžiausiu gyvybei pavojumi.

Šiandien dar sunku pasakyti, ar toks žydų taktininkavimas komunizmui yra politinis siekis užviešpatauti pasaulyje ar tik stiprus gyvybės išlaikymo instinkto pasireiškimas? Į tą klausimą tegalės atsakyti ateities istorija, kada pasaulis sukurs pastovią taiką. A. M.

Šiandien dar sunku pasakyti, ar toks žydų taktininkavimas komunizmui yra politinis siekis užviešpatauti pasaulyje ar tik stiprus gyvybės išlaikymo instinkto pasireiškimas? Į tą klausimą tegalės atsakyti ateities istorija, kada pasaulis sukurs pastovią taiką. A. M.

Prezidento rinkiminė sistema yra labai komplikuoja ir turi gana ryškių trūkumų. Nominacijos procese neretai nominuojamas ne geriausias kandidatas, elektoriai yra tik nereikalingas anachronizmas, kandidatas gauna daugumą balsų gauna visus elektorių balsus (pavyzdžiui, jei vienas kandidatas surenka 4000000 balsų, o antrasis tik vienu balsu daugiau, jis gauna visus elektorių balsus. Tuo būdu keturių milijonų žmonių balsai neturi jokios garantijos, kad elektorių išrinktas vienas senatorių ir atstovų). Žmonės balsuoti tiesiog už prezidentą, bet už elektorių, kurie gruodžio mėn. meta savo balsus už prezidentą. Tačiau praktikoje prezidentas yra jau žinomas lapkričio mėnesį, nes elektoriai, kaip minėjome, yra partijos parinkti asmenys ir balsuoja tik už partijos kandidatą. Taigi netiesioginiai Amerikos piliečiai išrenka prezidentą patys.

Elektorių atiduoti balsai yra suskaičiuojami sausio 6 d., ben-

Šis metodas skiriasi nuo tiesioginių rinkimų tuo, kad valstybės, turinčios daugiausia gyventojų, turi daug mažiau įtakos į rinkimus. Prie tiesioginių prezidento rinkimų, kurie gal ir būtų patys tiksliausi, dėl daugelio mažiau apgyventų valstybių pasipriešinimo, greit nesitikima prieti.

Laiškas A. Bevanui

"La Nation Roumaine" paskelbė pavergtųjų tautų bičiulio prof. M. Salvadora de Madariagos laišką Britų darbo partijos kairiųjų sparno vadui A. Bevanui, anksčiau atspausť britų "Manchester Guardian", kuriame pareiškia, kad

Rytų kraštų europiečiai, kurie kovoja dėl savo laisvės sudaro pirmąsias Vakarų gynybos linijas. Bevenas galvoja, kad užtenka pakeisti britų socialinius santykius, įsivesti naujus papročius — ir komunizmo pavojus bus dingęs. Dėja, tik to nesuprantą konservatoriai...

Madariaga tat ir klausia, ar yra Europoj nors viena šalis, į kurią komunizmas skverbiasi tik dėl to, kad jo socialinė santvarka nėra patenkinama? Ir ar komunistai duoda geresnę santvarką. Ir ar nors viena Europos tauta, jei nebūtų buvusi įvykdyta raud. armijos intervencija smurtu, būtų priėmusi sovietinę sistemą, kur nėra nei spaudos ir sąžinės laisvės, nei draugijų laisvės, kur visi išdrįstą režimui priešintis kišami į koncentracijos stovyklas?

Jei, Bevano nuomone, garbingam europiečiui negalima turėti reikalų su Franco, kodėl jų galima turėti su Rokosovskiu ir Stalinu? Sudarydami taiką su Maskva, — sako Madariaga, — jūs tuo pačiu paskelbsite karą tiems žmonėms, kurie kovoja dėl savo laisvės. Ir tai karą nuo to momento, kai jūs apsispręsite nieku jiems nepadėti ir jų negelbėti.

Karštoji kova vyksta ne tik Azijoje: ji vyksta ir Rytų Europoje, kur kasdien šimtai, tūkstančiai europiečių miršta koncentracijos stovyklose arba eg-

DRAUGAS APIE KUNIGUS

Draugas š. m. birželio mėn. 13 d. Nr. 138, remdamasis paskutiniaisiais statistiniais duomenimis skelbia, kad 415 kunigų iš įvairių kraštų, esančių anapus geležinės uždangos, šiuo laiku savo pašaukimo darbą dirba 75 Jungtinių Amerikos Valstybių vyskupijose.

Čia norėtusi tik Draugo paklausti, ar įskaitomi čia ir tie kunigai, kurie dirba savo "pašaukimo" darbą alaus bravure, bei kitoje įmonėje ir kiek iš tų kunigų yra atvykę per N.C.W.C. organizaciją.

Iš tikrų davinį, gal suminkštėtų ir p. Stravinskams širdelė, nesieloti tiek dėl stabmeldybės sąvokos, kiek dėl krikščionybės dinamikos. Kad 20 amžiuje pasirodęs Kristus šventoriuje, vietoje virvės, neatsinešų lyno.

Dirvos skaitytojas

Amžinos Atminties

Elenai ILASEVIČIENEI

mirus, reiškia gilia užuojautą dukrai, sūnams ir anūkui

Vaitiekaičių šeima.

Drauge su broliu Aleksandru Iljasevičium, jo senelei

a. a. Elenai ILJASEVIČIENEI

mirus, liūdi

BALTIJOS skautų vietininkija Detroitė

zekusijos lauke. Ir šitie Rytų europiečiai kaip tik sudaro pirmąsias Vakarų gynybos linijas. Ir žymia dalimi tik dėl tos jų kovos geležinė uždanga nėra nusileidusi prie Atlanto, o pats Bevenas gali gyventi šioj "patogioj pasaulio daly".

Ar tai yra Vakarų pareiga jiems atsukti nugarą. Jei Stalinui pavyktų sukelti pučus Vakaruose, kad ir ne pirmutiniai, bet tikriausiai su laiku būtų likviduoti taip pat bevanai, nors ir šaukia, prieš amerikiečių "imperializmą". Jei europiečiai nekovotų Rytuose, nors juos bevanai ir siūlytų užmiršti, ir jei Amerika nesiginkluotų, sovietinė imperija augtų toliau. Pagaliau, Amerika ginkluojasi kaip tik tam, jog Maskva išmokyti nors kartą šnekėti kaip reikiant su Vakarais, nes ji nesupranta kitokios kalbos, tik — jėgą.

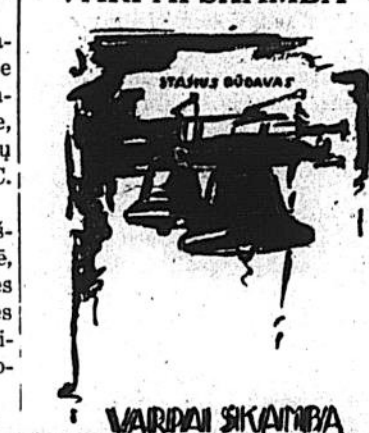
Ir vieną kartą, kai Vakarai bus pakankamai stiprūs, jie prabils kita kalba. Kalba, kurią spras ir Maskva. Tada jie ir pasieks ko nori, nepaisydami dabar siaučiančio nuomonio susiskaldymo, intelektualinio ir moralinio chaoso.

GABIJOS LEIDYKLOS DOVANOS

"Gabijos" leidykla, atsiliepdama į vienintelės lietuvių gimnazijos Vokietijoje atsisaukimą paremti jos biblioteką lietuviškomis knygomis, šiomis dienomis išsiuntė Diepholzo liet. gimnazijai savo leidinių, iš viso 22 toms. "Gabija" visais savo leidiniais nemokamai aprūpina Lietuvių Bibliografijos Archyvą Šveicarijoje, Šv. Kazimiero Akademijos Biblioteką Italijoje, Liet. Bibliografinę Tarnybą JAV, Lietuvos Generalinį Konsulatą New Yorke, o taip pat atskirais atvejais nemokamai knygų yra išsiuntusi tremtiniams Vokietijoje ir JAV, lietuviams kariamais Indokinijoje ir kitur.

Visi įsigykite ką tik išleista žinomo rašytojo Stasiaus Būdavo apysaką

VARPAI SKAMBA

VARPAI SKAMBA